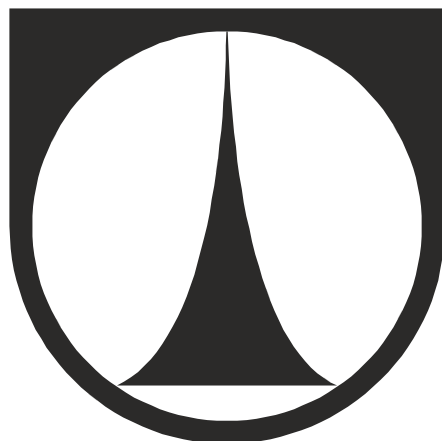

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

Zuzana Sedláková

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Malé a střední podnikání a jeho význam pro ekonomiku

Small and Medium-sized Enterprises and its Importance to the Economy

DP – PE – KEK – 2013 – 67

Bc. Zuzana Sedláková

Vedoucí práce: PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D., katedra ekonomie

Konzultant: Ing. Miroslava Lungová, Ph.D., katedra ekonomie

Počet stran: 89

Počet příloh: 3

Datum odevzdání: 10. května 2013

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Zuzana Sedláková**
Osobní číslo: **E10000288**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Malé a střední podnikání a jeho význam pro ekonomiku**
Zadávající katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů práce, formulace výzkumných předpokladů, případně hypotéz
2. Podnikatelské prostředí a struktura trhu v ČR
3. Charakteristika MSP a analýza jeho vývoje
4. Srovnání předností a rizik malého a velkého podniku
5. Formulace závěrů, ověření výzkumných předpokladů, případně hypotéz

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JOHNSON, D. and C. TURNER. European business. 2nd ed., Oxon: Routledge, 2006. ISBN 0-203-6992-1.

RYDVALOVÁ, P. Malé a střední podnikání v podmínkách České republiky. 1. vyd. Liberec: VÚTS, 2011. ISBN 978-80-87184-16-5.

STOKE, D. and N. WILSON. Small Business Management and Entrepreneurship. 6th ed., Andover: Cengage learning Emea, 2010. ISBN 978-1-4080-1799-9.

VEBER, J., J. SRPOVÁ a aj. Podnikání malé a střední firmy. 2.vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2409-6.

VOJÍK, V. Specifika podnikání malých a středních podniků v tuzemsku a zahraničí. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-534-2.
Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Miroslava Lungová, Ph.D.

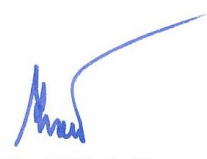
Katedra ekonomie

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **4. května 2013**

doc. Dr. Ing. Olga Haspřová
děkanka

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 10. května 2013

Zuzana Sedláková

Anotace

Diplomová práce se zabývá analýzou a zhodnocením malého a středního podnikání v České republice. Hlavní pozornost je soustředěna na význam a přínos malých a středních podniků pro českou ekonomiku. V práci jsou též zohledněny aktuální ekonomické problémy, jejich dopad na tento sektor a případné ohrožení pozice malého a středního podnikání jako „páteře“ ekonomiky. Práce se zároveň věnuje malému a střednímu podnikání v Evropské unii a jeho porovnání s údaji u nás. V úvodní části textu jsou uvedeny souhrnné informace o podnikání a podnikatelském prostředí v České republice. Dále jsou zmíněny možnosti podpory malého a středního podnikání, a to prostřednictvím prostředků ze státního rozpočtu České republiky, ze zdrojů Evropské unie a ze soukromého sektoru. Závěrečná část práce je věnována konkrétnímu podniku ze sektoru malého a středního podnikání, jejíž součástí je charakteristika daného podniku.

Klíčová slova

Ekonomická krize, ekonomické ukazatele, Evropská unie, malé a střední podnikání, podnikání, podpora malého a středního podnikání.

Annotation

This thesis focuses on the analysis and evaluation of small and medium-sized enterprises in the Czech Republic. The main focus is on the importance and contribution of small and medium-sized enterprises for the Czech economy. In this work are also reflected current economic problems, their impact on the sector and the potential threat to the position of small and medium-sized enterprises as the "backbone" of the economy. The work is also dedicated to small and medium-sized enterprise in the European Union and its comparison with the data for the Czech Republic. The first part of the text provides a summary of the enterprise and the business environment in the Czech Republic. It also mentions the possibilities of the support of small and medium-sized businesses through funding from the state budget of the Czech Republic, from the European Union resources and the private sector. The final section is devoted to a particular company belonging to the small and medium-sized enterprise sector and it includes characterization this company.

Key Words

Economic crisis, economic indicators, enterprise, The European Union, small and medium-sized enterprises, support of small and medium-size enterprises.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat zejména vedoucí své diplomové práce PhDr. Ing. Lence Sojkové, Ph.D., za její podporu a mnoho cenných rad při vedení diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za morální i finanční podporu během celého mého studia.

Obsah

Obsah	9
Seznam obrázků	11
Seznam tabulek	12
Seznam zkratk	13
Úvod	14
1. Podnikání v České republice	16
1.1 DEFINICE PODNIKÁNÍ	16
1.2 ÚDAJE O PODNIKÁNÍ V ČR	17
1.3 PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ V ČR	21
1.3.1 Ekonomické prostředí	23
1.3.2 Politické a právní prostředí	24
1.3.3 Pracovní prostředí	27
1.3.4 Další faktory působící na podnikatelské prostředí	27
1.3.5 SWOT analýza podnikatelského prostředí	29
2. Charakteristika malého a středního podnikání	31
2.1 VÝVOJ MSP V ČR	31
2.2 DEFINICE MSP	33
2.3 VÝHODY A NEVÝHODY MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ	35
2.4 PODPORA MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ PRO OBDOBÍ 2007-2013	38
2.4.1 Zdroje financování z EU	38
2.4.2 Státní dotace a programy podpory	41
2.4.3 Soukromé prostředky pro MSP	43
2.5 KONCEPCE PODPORY MSP NA OBDOBÍ 2014 - 2020	43
2.5.1 Strategické priority	44
2.5.2 Problémy malých a středních podnikatelů	46
3. Malé a střední podnikání v ČR a EU	50
3.1 MSP V EVROPSKÉ UNII	50
3.1.1 Ekonomická krize v EU	50
3.1.2 Údaje o MSP v EU	51
3.1.3 Vývoj MSP za období 2005-2012 v EU	52

3.2	ZÁKLADNÍ ÚDAJE O MSP v ČR	55
3.3	ZAMĚSTNANOST A MSP	58
3.4	MZDY V SEKTORU MSP	60
3.5	INOVACE V MSP	62
4.	Hlavní ekonomické ukazatele v MSP	65
4.1	VÝKONOVÉ UKAZATELE MSP	65
4.1.1	Podíl MSP na HDP	65
4.1.2	Výkony MSP	66
4.1.3	Účetní přidaná hodnota v MSP	68
4.1.4	Tržby v MSP	69
4.2	INVESTICE V MSP	69
4.3	PRODUKTIVITA PRÁCE V MSP	70
4.4	ZAHRANIČNÍ OBCHOD A MSP	71
4.5	EKONOMICKÉ UKAZATELE PODLE KATEGORIÍ CZ NACE	72
4.6	DÍLČÍ SHRNTÍ	74
5.	Příklad podniku v MSP – InWeld CZ s.r.o.	76
5.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O SPOLEČNOSTI	76
5.2	VZNIK SPOLEČNOSTI	77
5.3	ČINNOST SPOLEČNOSTI	78
5.4	VÝVOJ SPOLEČNOSTI A JEJÍ EKONOMICKÁ SITUACE	79
	Závěr	81
	Seznam použité literatury	83
	Seznam příloh	86
	Příloha A Základní makroekonomické údaje v ČR	87
	Příloha B Přehled ROP a OP přeshraniční spolupráce	88
	Příloha C Kategorie EU-27 dle GVA a zaměstnanosti	89

Seznam obrázků

Obrázek 1 Počet registrovaných ekonomických subjektů	18
Obrázek 2 Ekonomické subjekty podle právní formy	19
Obrázek 3 Nejvíce pocítované problémy firem	48
Obrázek 4 Počet podniků podle velikosti v EU v letech 2005-2012 (v milionech)	53
Obrázek 5 Zaměstnanost v EU v letech 2005-2012 (v milionech osob)	54
Obrázek 6 GVA v EU v letech 2005-2012 (v bilionech EUR)	55
Obrázek 7 Vývoj aktivních subjektů MSP v ČR v letech 2001-2011	56
Obrázek 8 Malé a střední podniky v roce 2010 (podle počtu zaměstnanců)	57
Obrázek 9 Vývoj počtu zaměstnanců MSP v letech 2001–2011	59
Obrázek 10 Vývoj mzdových nákladů v MSP ČR v letech 200 –2011	61
Obrázek 11 Podíl MSP na tvorbě HDP v běžných cenách	66
Obrázek 12 Vývoj výkonů MSP v ČR v letech 2001–2011	67
Obrázek 13 Vývoj účetní přidané hodnoty v MSP v ČR v letech 200 –2011	68
Obrázek 14 Vývoj investičních nákladů v MSP v ČR v letech 2001–2011	70
Obrázek 15 Dovoz a vývoz v MSP (FO a PO) v roce 2011	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 10 největších firem podle tržeb v ČR	20
Tabulka 2 5 největších zaměstavatelů v ČR.....	20
Tabulka 3 SWOT analýza podnikatelského prostředí v ČR	29
Tabulka 4 Definice podniků podle EU	34
Tabulka 5 Počet podniků, zaměstnanost a GVA v EU za rok 2012 (odhad)	52
Tabulka 6 Meziroční změny počtu zaměstnaných osob v MSP v ČR.....	60
Tabulka 7 Souhrnné informace o MSP za rok 2011	73
Tabulka 8 Základní ekonomické ukazatele ČR I.....	87
Tabulka 9 Základní makroekonomické ukazatele II.....	87
Tabulka 10 Kategorie členských zemí EU dle reálné přidané hodnoty a zaměstnanosti	89

Seznam zkratek

ARES	Administrativní registr ekonomických subjektů
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
EUR	Euro
FO	Fyzická osoba
GVA	Hrubá přidaná hodnota (<i>Gross value added</i>)
HDP	Hrubý domácí produkt
IUS	Porovnání inovační výkonnosti v EU (<i>Innovation Union Scoreboard</i>)
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Malé a střední podnikání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OP	Operační program
OPPI	Operační program Podnikání a inovace
ROP	Regionální operační program

Úvod

Podnikání má zcela jistě nezastupitelnou roli při působení na společenský a ekonomický rozvoj daných zemí. Pokud se daří podnikatelským subjektům, má to pozitivní vliv na celou ekonomiku tohoto státu, naopak špatné výsledky podniků ovlivňují výkon ekonomiky opačným směrem. Snahou každé země by mělo být vytvoření co nejlepšího podnikatelského prostředí pro firmy a jejich zaměstnance. Fungující legislativa či zajištění transparentních podmínek jsou stěžejními faktory pro rozvoj podnikání. Každý podnik, ať už se jedná o velký, střední či malý, má své místo v podnikatelské sféře a svůj význam pro ekonomiku daného státu.

Dříve platilo, že většina trhů byla rozdělena. Zatímco velké firmy působily hlavně na mezinárodních trzích, ty menší se soustředily na místní či regionální trhy. Globální konkurenční prostředí vše dramaticky změnilo. Byly prolomeny hranice, které rozdělovaly prostředí mezi malými a velkými podniky a ty tak začaly sdílet stejný konkurenční prostor. Pro malé podniky, které se neprosadí v mezinárodní konkurenci, je tak stále těžší uspět na svých tradičních trzích¹. Navzdory různým překážkám dokáží mnohé malé a střední podniky v silné konkurenci uspět. Mohou těžit z některých svých výhod oproti velkým podnikům. Některé firmy navíc pochopily, že vzájemná spolupráce mezi těmito skupinami podniků přináší výhody a užitek pro obě kooperující strany.

Globalizace a propojenost celého světa mění i úlohu a roli vlád v jednotlivých zemích vzhledem k firemnímu sektoru. Vláda se v současné době stává pomocníkem při překonávání rizik spojených s globalizací. Soukromý sektor potřebuje pro svůj rozvoj kvalitní a stabilní zázemí, aby mohl být konkurenceschopný i v mezinárodním srovnání. Pokud chtějí vlády usnadnit podmínky pro podnikatele a porozumět jejich požadavkům

¹ HAMID, E., *International Entrepreneurship In Small And Medium Size Enterprises: orientation, environment and strategy*. [online]. 2004, s. 1. [vid. 2012-11-01]. ISBN 1843761947. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=hhZXzE2FsZoC&printsec=frontcover&dq=small+and+medium+sized+enterprise&hl=cs&sa=X&ei=PDKSUN2DFKLg4QSVqYGQDA&ved=0CEEQ6AEwBjgK>.

a potřebám, musí s nimi začít velmi úzce spolupracovat. Jen tak dokáží podniky zvýšit své šance na úspěch v boji o zákazníky².

Podíl malých a středních podniků na celkovém počtu aktivních podnikatelských subjektů se stabilně pohybuje nad 99 %, což značí velice významné zastoupení malých a středních podniků v České republice (dále také ČR)³. Tato diplomová práce se zabývá postavením malých a středních podniků a jejich významem pro ekonomiku České republiky. Malé a střední podnikání (dále také MSP) působí velmi výrazně na zaměstnanost a má nesporný přínos v celé řadě dalších oblastí. Úspěšnost podniku je cílem nejen pro majitele a vedoucí pracovníky, ale i pro samotný stát. Z tohoto důvodu se většina zemí snaží MSP aktivně podporovat a vytvořit pro tyto podniky příznivé prostředí. Malé a střední podniky tak mají možnost získat různé dotace z programů v České republice či z Evropské unie (dále také EU).

Cílem diplomové práce je ukázat, jakým způsobem působí malé a střední podniky na ekonomiku státu a jaký je jejich hlavní význam pro společnost. Vymezit jejich postavení v celém podnikatelském sektoru a porovnat s velkými podniky. Dále porovnat postavení českého malého a středního podnikání s údaji o MSP v Evropské unii. Na konkrétním podniku ze sektoru MSP poukázat na hlavní problémy, se kterými se malé a střední podniky potýkají.

² ABONYI, G. and D.M. SLYKE. Governing on the Edges: Globalization of Production and the Challenge to Public Administration in the Twenty-First Century. *Public administration review* [online]. The American Society for Public Administration, 2010, volume 70, issue Supplement s1, pages s33–s45 [vid. 2013-04-27]. 10.1111/j.1540-6210.2010.02244.x. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6210.2010.02244.x/full>

³ MPO. *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011*, [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2012 [vid. 2012-11-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>.

1. Podnikání v České republice

Pozitivní vliv na ekonomiku státu, ovlivňování důležitých ekonomických ukazatelů či zlepšení situace na trhu práce, to jsou jen některé z faktorů, kterými působí podniky na své okolí. Navzdory různým omezením a rizikům, které podnikání přináší, počet podnikatelských subjektů v České republice stále roste.

1.1 Definice podnikání

Základní pojmy z oblasti podnikání v České republice jsou vymezeny v Obchodním zákoníku č. 513/1991 Sb., v novelizovaném znění. Ten upravuje např. definici podnikání a podniku, neoprávněné podnikání či definici fyzické osoby (dále také FO) a právnické osoby. Dále se podnikání řídí také Občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb., v novelizovaném znění, a v případě živností, Živnostenským zákonem č. 455/1991 Sb., v novelizovaném znění.

V Obchodním zákoníku⁴ je podnikání definováno jako „soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku.“ Dle tohoto zákona je podnikatel: „osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů či osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.“ Podnikem se rozumí „soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.“

⁴ ČESKO. Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., § 2. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-513-1991-sb-obchodni-zakonik/>

Živnostenský zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů⁵, upravuje veškeré náležitosti spojené se živnostenským podnikáním v České republice. Je zde uvedena například definice živnostenského podnikání, vymezuje, jaké konkrétní činnosti nepatří mezi živnosti, či druhy živností (ohlašovací a koncesované) a podmínky pro splnění udělení živnosti v České republice. Dále také upravuje vznik živnostenského oprávnění a některé zvláštní podmínky provozování živnosti.

Pojmy jako podnikání, podnik či podnikatel jsou mnohými autory charakterizovány odlišně a jsou také popisovány z více možných úhlů pohledu (např. ekonomické nebo psychologické pojetí definice podnikání). Například podle Synka⁶, „*je základním motivem podnikání snaha o dosažení zisku jakožto přebytku výnosů nad náklady*.“ Orientace na zisk podniku by ale neměla potlačovat společenské poslání podniku, které je službou zákazníkovi a všem ostatním, kteří jsou s podnikem spjati. Dále pak definuje podnikatele jako člověka, který „*je nositelem a tvůrcem inovací, změn, velmi silně motivovaný k využívání podnikového, lidského i technického, potenciálu*“.

1.2 Údaje o podnikání v ČR

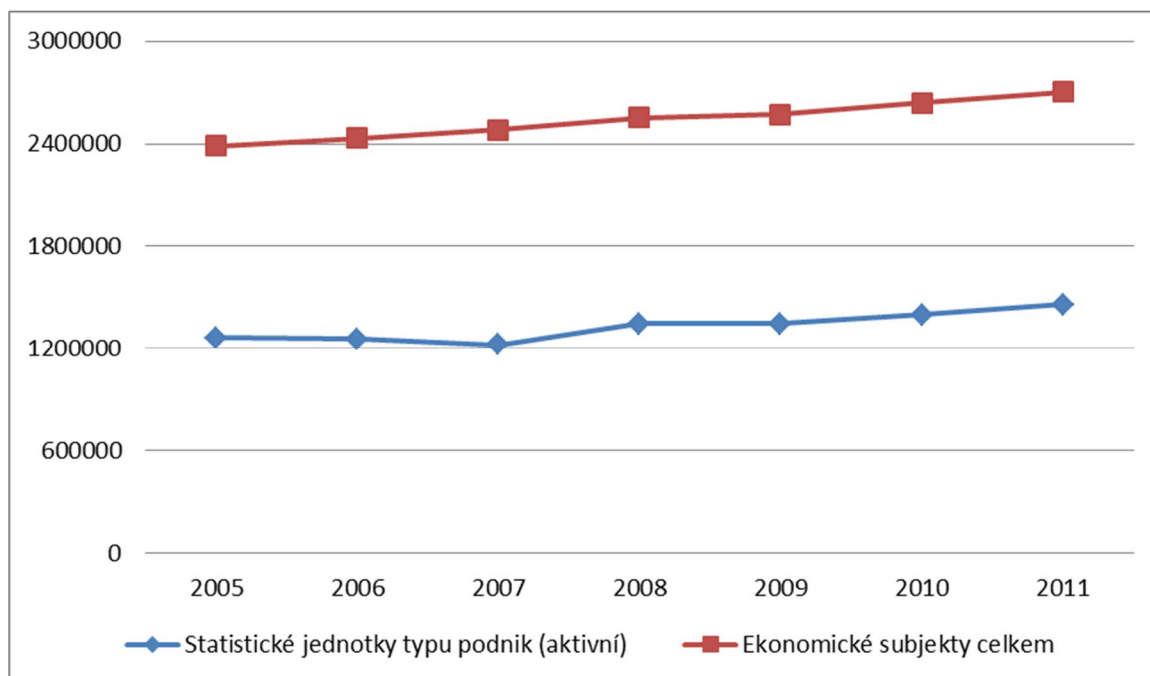
V České republice bylo k 31. prosinci 2011 registrováno 1 461 201 ekonomicky aktivních subjektů (subjekty, u nichž byla k 31. prosinci 2011 zjištěna aktivita). Ekonomických subjektů celkem, tedy aktivních i neaktivních, se ke stejnému datu zjistilo 2 703 444. Zhruba jen polovina ekonomických subjektů, ze všech zaregistrovaných, opravdu podniká a vykazuje určitou činnost. Obr. 1 ukazuje, že od roku 2005 počet ekonomicky aktivních

⁵ Živnostenský zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-455-1991-sb-o-zivnostenskem-podnikani-zivnostensky-zakon/cast-prvni-hlava-i/>

⁶ SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. s 6. ISBN 80-7179-892-4.

⁷ SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. s 4. ISBN 80-7179-892-4.

podnikatelských subjektů stoupá, výjimkou byl jen rok 2007, kdy došlo k mírnému poklesu. Nejvíce aktivních podnikatelských subjektů bylo zaznamenáno v roce 2011.

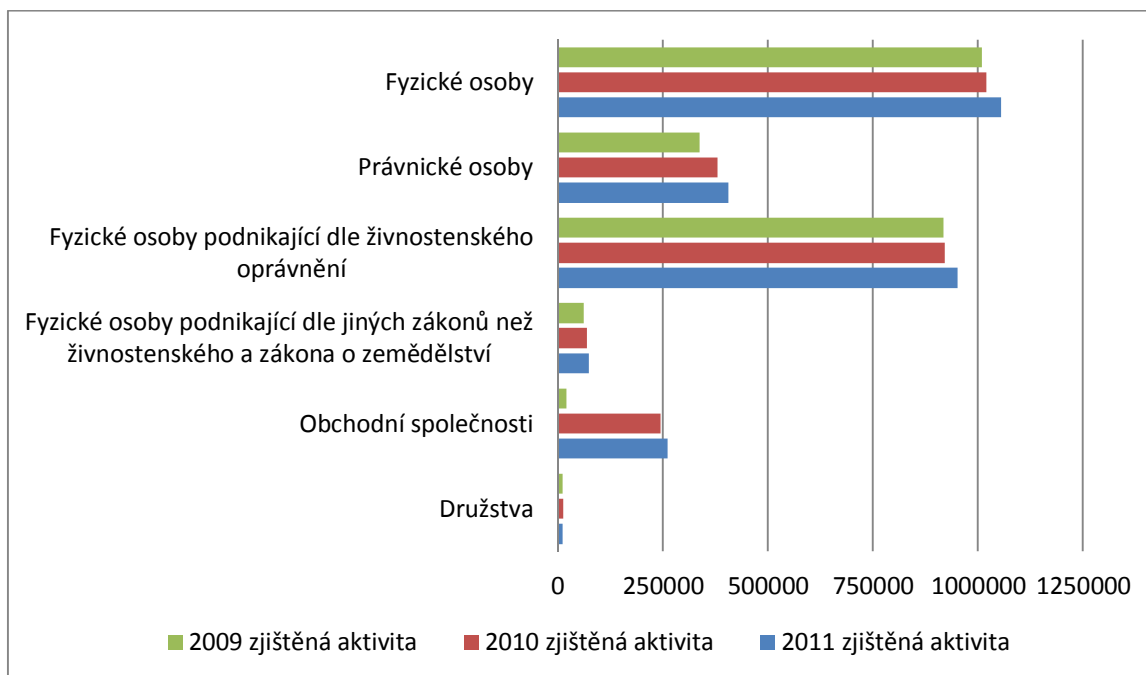

Obrázek 1: Počet registrovaných ekonomických subjektů

Zdroj: ČSÚ. Dostupný z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/organizacni_statistika, zpracování vlastní

Obrázek 2 zobrazuje zastoupení vybraných ekonomických subjektů v České republice rozdělených dle právní formy podnikání v období let 2009-2011. Nejčastější formou podnikání v ČR je fyzická osoba (dále také FO). V celém sledovaném období překročil počet aktivních registrovaných FO hodnotu 1 milionu. Z obrázku je patrné, že v každém roce byl navíc zaznamenán u FO nárůst oproti předchozím letům, což potvrzuje zvýšený zájem o podnikání v České republice. Tento trend lze vysledovat i u ostatních forem podnikání. K 31. prosinci 2011 činil počet podnikajících FO 1 054 894. Početné zastoupení mezi registrovanými ekonomickými subjekty mají fyzické osoby podnikající dle živnostenského oprávnění, k 31. prosinci jich bylo registrováno 951 042. Jako právnická osoba na konci loňského roku podnikalo 406 307 podnikatelských subjektů. Obchodních společností bylo zjištěno ke stejnému datu 260 638. U obchodních společností došlo v roce 2010 k výraznému nárůstu jejich počtu, což je patrné z obrázku 2. Nejmenší zastoupení má

skupina ekonomických subjektů podnikající ve formě družstva, jejich množství se za sledované období nijak výrazně neměnilo.

Obrázek: 2 Ekonomické subjekty podle právní formy

Zdroj: ČSÚ. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=441&stranka=0, zpracování vlastní

Každým rokem jsou různými organizacemi zveřejňovány celosvětové i národní žebříčky nejvýznamnějších firem. Podniky jsou hodnoceny v různých kategoriích na základě předem vybraných kritérií. Nejčastěji se sestavují žebříčky dle počtu zaměstnanců, velikosti tržeb (nebo obrátu), velikosti zisku či dle hodnocení spokojenosti zaměstnanců. Zde jsou nejvýznamnější podniky za rok 2011 podle tržeb a počtu zaměstnanců v České republice.

Podniky podle tržeb

Podle žebříčku CZECH TOP 100 realizovalo 100 největších firem v ČR za rok 2011 tržby za 2 458 miliard korun, tj. o 6 % více než v předešlém roce. Zisky těchto firem se drží na podobné úrovni jako v minulých letech, v roce 2011 činily 189 miliard korun. Nejvýznamnější firmou ČR se podle objemu tržeb za rok 2011 stala již podruhé ŠKODA AUTO a.s. následovaná společností ČEZ a.s., která zároveň vede žebříček

nejvýznamnějších firem podle zisku. Třetí místo v tomto žebříčku pak patří RWE Transgas, a.s.⁸. (viz tab. 1)

Tabulka 1: 10 největších firem podle tržeb v ČR

Pořadí	Firma	Tržby 2011 (v tis. Kč)
1.	ŠKODA AUTO a.s.	252 562 000
2.	ČEZ, a.s.	209 761 000
3.	RWE Transgas, a.s.	135 984 147
4.	AGROFERT HOLDING, a.s.	117 606 814
5.	FOXCONN CZ s.r.o.	102 327 509
6.	UNIPETROL, a.s.	97 427 586
7.	MORAVIA STEEL a.s.	65 972 567
8.	ALPIQ ENERGY SE	60 178 612
9.	Telefónica Czech Republic, a.s.	52 388 000
10.	ČEPRO, a.s.	51 911 527

Zdroj: CZECH TOP 100. Dostupný z: <http://www.czechtop100.cz/files/aktuality/2012/1/01-hlavni-zebricek-top-100-dle-trzeb.pdf>

Podniky podle počtu zaměstnanců

Tabulka č. 2 zobrazuje 5 největších zaměstnavatelů v České republice za rok 2011. V tomto roce zaměstnávala nejvíce pracovníků státní Česká pošta, jejich počet činil 34 635 zaměstnanců. Přes třicet tisíc zaměstnanců pracuje také ve firmě ČEZ, a.s., konkrétně je to 31 420 zaměstnanců. Jako třetí se umístil AGROFERT HOLDING, a.s., který zaměstnává 27 491 pracovníků. Dále se v tomto žebříčku umístily České dráhy, a.s. s 27 043 zaměstnanci a ŠKODA AUTO, a.s. (26 565 pracovníků).

Tabulka 2: 5 největších zaměstnavatelů v ČR

Pořadí	Firma	Počet zaměstnanců
1.	Česká pošta, s.p.	34 635
2.	ČEZ, a.s.	31 420
3.	AGROFERT HOLDING, a.s.	27 491
4.	České dráhy, a.s.	27 043
5.	ŠKODA AUTO, a.s.	26 565

Zdroj: CZECH TOP 100. Dostupný z: <http://www.czechtop100.cz/files/aktuality/2012/1/16-kategorie-dle-poctu-zamestnancu-top-5.pdf>

⁸ CZECH TOP 100. 100 nejvýznamnějších firem za rok 2011. [online]. 2012. [vid. 2012-11-15]. Dostupný z: <http://www.czechtop100.cz/menu/aktualne/vysledky-100-nejvyznamnejsich-firem-za-rok-2011.html>

1.3 Podnikatelské prostředí v ČR

Podniky nejsou subjekty, které by své fungování ovlivňovaly pouze vlastními rozhodnutími, ale působí na ně i okolní prostředí. Podnikatelské prostředí podnik obklopuje a působí na něj, ale na druhou stranu i samotné podniky určují charakter tohoto prostředí. Pro všechny podniky je tak stabilní podnikatelské prostředí velmi důležitým prvkem pro jejich rozvoj.

Podnikatelské prostředí je definováno jako souhrn podstatných vlivů působících jak na podnikatele, tak i na podnik a na podnikání. Podnikatelské prostředí je členěno na podnikatelské prostředí vnitřní a vnější. Vnitřní podnikatelské prostředí tvoří veškeré vnitřní faktory, které mají vliv na plnění vize, cílů a strategií podniku. Mezi vnitřní faktory se řadí např. management, marketing, finance, produkci či výzkum a vývoj. Vnější podnikatelské prostředí tvoří všechny vnější faktory, které mají vliv na tvorbu a realizaci vize, cílů a strategií podniku. Vnější podnikatelské prostředí je děleno na politické a právní, ekonomické, sociální, technologické a ekologické⁹.

Zatímco vnitřní podnikatelské prostředí mohou podniky ovlivnit, vnější prostředí je dané a podniky se mu musí přizpůsobit. Jak uvádí Synek¹⁰: „*Vliv okolí na podnik je zpravidla velmi silný, zatímco možnost podniku ovlivňovat okolí je spíše omezená.*“ To platí zvláště pro malé a střední podniky, které nemají samostatně takovou moc a sílu změnit prostředí kolem sebe. Jak dále připomíná, okolím podniku se nerozumí jen bezprostřední okolí podniku, ale v současnosti ho tvoří celá Evropská unie, či dokonce celý svět. Po vstupu do Evropské unie se Česká republika stala součástí jednotného trhu, což znamenalo poměrně

⁹ GUINN, A., O. KRATOCHVÍL, I. MATUŠÍKOVÁ. *Podnikatelské prostředí v ČR*. [online]. 2009 [vid. 2012-11-15]. Dostupný z: http://is.vos.cz/pdf_view/povin_literatura/EP/3_rocnik/MAN/doporucena/Podnikatelske_prostredi_CR.pdf

¹⁰ SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. s 13. ISBN 80-7179-892-4.

výrazné změny, kterým se museli čeští podnikatelé přizpůsobit. Podle Evropské komise¹¹ se jednotný trh vyznačuje volným pohybem zboží, osob, služeb, kapitálu a je zde také zaručena svoboda usazování za účelem podnikání. Každý občan EU má tak právo podnikat v kterémkoli členském státě Evropské unie. Tímto krokem se otevřely možnosti českých podniků pro vstup na trhy jiných členských zemí EU a zároveň i další šance na rozvoj svého podnikání. Na druhou stranu to pro český trh znamenalo příliv nových firem ze zahraničí do již velmi konkurenčního prostředí.

Kromě zmíněných legislativních změn je pro podniky neméně důležitá také aktuální ekonomická situace. Jen málokterý podnik nepocítil ekonomickou krizi, která postihla většinu států Evropské unie a okolního světa. Doba, kdy lidé šetří a hrubý domácí produkt (dále jen HDP) roste jen mírně či dokonce klesá, je pro některé podniky velkým testem odolnosti. Mnohé podniky musely přistoupit k razantním změnám, ať už k propouštění zaměstnanců, redukci výroby, orientaci na jiné trhy či k samotnému ukončení podnikání.

Za dvacet let transformačního procesu byly v České republice provedeny některé zásadní reformy, které změnily centrálně plánované hospodářství ve standardní evropskou ekonomiku. Navíc vstupem do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v roce 1995 se ČR symbolicky zařadila do skupiny nejvyspělejších ekonomik světa. Spolu s dalšími státy střední a východní Evropy se Česká republika také ekonomicky integrovala v rámci vnitřního trhu Evropské unie¹². I přes značný pokrok se však české podnikatelské prostředí potýká se značnými problémy. Podle Analýzy vývoje ekonomiky ČR a její mezinárodní konkurenceschopnosti za rok 2011¹³ platí, že nejlepších výsledků je

¹¹ EVROPSKÁ KOMISE. Podnikání v EU. *Jednotný evropský trh*. [online]. Evropská komise (zastoupení v ČR), 2012. [vid. 2012-11-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/service/business/art_4918_cs.htm.

¹² Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [online]. Businessinfo, 2011. [2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analyza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#!&chapter=13>

¹³ *Analýza vývoje ekonomiky ČR a její mezinárodní konkurenceschopnosti za rok 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105524.html>

dosahováno v oblastech, které jsou nejvíce vzdáleny od domácího politického, administrativního a soudního vlivu (podmínky zaměstnávání, podmínky získávání úvěrů, podmínky zahraničního obchodu). Nejhorší hodnocení mají naopak oblasti, jejichž regulace má výrazně národní charakter např. platba daní, ukončení podnikání, zahájení podnikání či vynutitelnost smluv. Společným rysem u těchto nejhůře hodnocených oblastí byla donedávna existence nevyhovujících předpisů státní moci (soudy, finanční úřady, konkurzní správci atd.). Nepříznivé mezinárodní hodnocení České republiky je v těchto třech oblastech dlouhodobě stabilní. V následujícím textu budou podrobněji zhodnoceny silné a slabé stránky českého podnikatelského prostředí.

1.3.1 Ekonomické prostředí

Česká republika patří mezi exportně orientované země. Zeměpisná poloha, levná pracovní síla a investiční příležitosti přilákaly v posledních dvaceti letech do ČR zahraniční kapitál. Spolu s ním také moderní technologie. V posledních letech však příliv investic zpomaluje, cena pracovní síly roste a s přispěním dalších faktorů ztrácí země na konkurenceschopnosti¹⁴.

Česká ekonomika v uplynulém v období let 2003-2008 prožila zřejmě nejpříznivější období své moderní historie. HDP České republiky v tomto období rostl v průměru o více než 5 %, což je zhruba o polovinu více, než činil průměrný růst za celou Evropskou unii. Hlavním důvodem byla zvláště velmi dobrá exportní výkonnost a silná investiční vlna. To napomohlo k výraznému přiblížení ČR vyspělým státům. Ukazatel HDP na obyvatele se posunul ze zhruba 73 % na téměř 83 % průměru Evropské unie. Období rychlého hospodářského růstu bylo současně doprovázeno nízkou mírou inflace, snižující se mírou nezaměstnanosti a vysoce přebytkovou obchodní bilancí (zvláště na konci sledovaného

¹⁴ *Analýza vývoje ekonomiky ČR a její mezinárodní konkurenceschopnosti za rok 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105524.html>

období). V závěru tohoto období se poměrně pozitivně vyvíjely veřejné finance, a to se schodkem pod 1% HDP (průměrný schodek za období činil 3 % HDP)¹⁵.

Významné zpomalení a následný pokles výkonnosti české ekonomiky nastal koncem roku 2008 a vyvrcholil v roce 2009. Pokles se nejprve projevil v podobě velmi výrazného snížení vnější poptávky. Vývoz i průmyslová výroba v tomto období poklesly o rekordních 18 % v meziročním srovnání. Také u ukazatele HDP došlo k patrnému snížení. Zaznamenal tak největší meziroční pokles od počátku 90. let (o 5 %). Od druhé poloviny roku 2009 došlo k velmi pozvolnému, křehkému a stále značně nejistému ožívání české ekonomiky. České republice se podařilo vyhnout se globální finanční krizi, hlavně díky slušným makroekonomickým ukazatelům a poměrně dobré disciplíně a obezřetnosti české ekonomiky. V důsledku vysoké míry otevřenosti české ekonomiky a dané ekonomické struktury ČR došlo i přes tato pozitiva ke ztrátám na reálném výstupu. Česká ekonomika byla ovlivněna první vlnou ekonomické recese především prostřednictvím zahraničně obchodních toků. Další zhoršení ekonomické výkonnosti pak způsobil útlum domácí poptávky v oblasti investic a investičních toků. Navíc se také přidal pokles spotřeby domácností, takže celkovou výkonnost ekonomiky dále potlačil. Díky oživení německé ekonomiky se zlepšila i vnější poptávka v České republice. Investice a spotřeba domácností však stále zůstává v útlumu¹⁶. Vývoj a odhad základních makroekonomických ukazatelů v ČR je obsažen v Příloze A.

1.3.2 Politické a právní prostředí

Prostředí pro podnikání výrazným způsobem ovlivňuje politická situace v dané zemi. Přijatá nařízení a zákony jsou nezbytná pro vymezení legislativních podmínek v oblasti podnikání. Přemíra těchto nařízení se může stát do jisté míry významnou překážkou pro

¹⁵ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-11]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

¹⁶ *tamtéž*

rozvoj podnikání. Zároveň jejich časté nekoncepční změny působí podnikatelům značné problémy.

Nejvíce patrným negativním vlivem, který působí na kvalitu vlády, veřejné správy a institucionálního prostředí se stala míra korupce. Častý výskyt korupce je dán nedostatečně jasným oddělením státu a trhu, veřejné a soukromé sféry či nadměrnou a nesystémovou regulací. Důsledkem korupce je pak snížení důvěryhodnosti země pro zahraniční investory, nízká efektivita využití zdrojů a potažmo také nižší ekonomická výkonnost. Korupce prohlubuje morální úpadek společnosti z důvodu narušení veřejného pořádku a fungování právního systému. Míra korupce je důsledkem málo transparentního a špatně fungujícího veřejného sektoru. Česká republika v tomto ohledu zaostává za většinou vyspělých zemí¹⁷.

Podle Světového ekonomického fóra byla v rámci celosvětového srovnání konkurenceschopnosti zemí *The Global Competitiveness Report* za rok 2011 Česká republika z hlediska kvality veřejných institucí na 84. místě ze 142 sledovaných zemí. V rámci Evropské unie se umístila na 20. místě z 27 členských států. Mezi největší nedostatky patří, tak jako v minulých letech, možnost protěžování při rozhodování vládních úředníků, nadměrná regulační zátěž, slabá důvěra veřejnosti v politiky či nízká průhlednost hospodářské politiky vlády. V České republice podle tohoto srovnání dochází i nadále ke značnému plýtvání s veřejnými zdroji. O něco lépe je ČR hodnocena pouze v oblasti výkonnosti firemních představenstev a celkové bezpečnosti země. Jednou z hlavních příčin tohoto stavu je nedostatečná reforma veřejné správy, která by modernizovala její řízení, zajistila nižší fluktuaci a vyšší prestiž a kvalitu zaměstnanců. Pro kvalitu veřejné správy a posilování důvěry je velmi důležité dosáhnout vysoké míry otevřenosti vůči občanům. Jedním z cílů by mělo být výhledově rozšíření možností *eGovernmentu*. Pozitivně lze v tomto směru hodnotit, že se zlevnilo a tím také zpřístupnilo

¹⁷ Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [online]. Businessinfo, 2011. [2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analyza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#!&chapter=13>

zřízení elektronického podpisu a od července 2009 je povoleno používání autorizovaných konverzí dokumentů. Výsledky v oblasti zvyšování transparentnosti veřejné správy jsou však málo viditelné. Chybí zejména elektronické zadávání veřejných zakázek na centralizované úrovni¹⁸.

Velmi často zmiňovaným problémem je příliš vysoká administrativní zátěž českých podnikatelů. Jednou z priorit Ministerstva průmyslu a obchodu se tak stalo snížení administrativních nároků na podniky. Ministerstvo průmyslu a obchodu je od roku 2008 koordinátorem Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů. Tento plán je postaven na snižování již existující zátěže (redukce a odstranění informačních povinností). Reaguje na podněty od podnikatelů či jejich institucí a svazů při snižování administrativní zátěže. Hlavním účelem je vytvořit kvalitní prostředí pro rozvoj podnikání v České republice. V roce 2005 činila administrativní zátěž podnikatelů zhruba 73,7 miliard Kč. Údaje z roku 2011 ukazují, že se za období od roku 2005 tato zátěž snížila o 12,1 miliard Kč, tj. o 16,38 %. V roce 2011 tedy dosahovala výše administrativních nároků 61,6 miliard Kč. Nejvíce se podařilo snížit administrativní zátěž Ministerstvu životního prostředí (o 41,79 %), naopak nejméně se v tomto ohledu dařilo Ministerstvu zdravotnictví, které dosáhlo snížení pouze 3,08 %¹⁹.

Nejen korupce a vysoká administrativní zátěž podnikatelů nedovolují rychlejší rozvoj podnikání v České republice. Oblasti, jako jsou soudnictví či daňový systém, se rovněž potýkají s výraznými nedostatky. V soudnictví způsobují největší problémy především délka soudních řízení a špatná vymahatelnost práva. Daňový systém je sice do jisté míry podobný systémům vyspělých zemí, nicméně pro podnikatele je nepřehledný a složitý. Bez

¹⁸ Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [online]. Businessinfo, 2011. [2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analiza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#!&chapter=13>

¹⁹ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-10]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

odborných znalostí je prakticky nemožné tomuto systému porozumět. Navíc časté změny v této oblasti jeho přehlednost ještě ztěžují²⁰.

1.3.3 Pracovní prostředí

Dobře fungující trh práce je jedním ze základních předpokladů pro schopnost ekonomiky dosahovat dlouhodobého hospodářského rozvoje. Ze strany nabídky trhu práce a konkurenceschopnosti ekonomiky jsou dvěma klíčovými faktory vzdělanostní struktura a mobilita trhu práce. Jen vzdělaná a mobilní pracovní síla může pozitivním způsobem ovlivnit hospodářský růst dané země. Na druhé straně poptávka po práci je dána produktivitou práce, pracovními náklady (včetně zdanění práce), strukturou ekonomiky nebo mírou regulace pracovního trhu.

Ve srovnání s ostatními zeměmi si Česká republika vede dobře v hodnocení vazby růstu produktivity práce a mzdy, naopak nejhůře je na tom v praktikách najímání a propouštění zaměstnanců. V posledních letech roste podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí, i když stále ČR nedosahuje úrovně většiny vyspělých států v EU. Tato skutečnost signalizuje poměrně dobré vyhlídky pro další zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky a pro udržení dlouhodobého růstu z hlediska trhu práce. Ovšem problémem je relativně nízká mobilita pracovní síly, což způsobuje zejména nepružný trh s bydlením a neochota stěhovat se za prací²¹.

1.3.4 Další faktory působící na podnikatelské prostředí

Mezi další významné faktory ovlivňující podnikatelské prostředí patří rozvoj infrastruktury, efektivita finančních trhů a technologické prostředí.

²⁰ Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [online]. Businessinfo, 2011. [2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analyza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#!&chapter=13>

²¹ tamtéž

Kvalitní infrastruktura umožňuje rozvoj podnikatelských aktivit. Zvláště důležitá je u méně rozvinutých regionů, kde posiluje možnosti růstu regionu. Hustota silniční infrastruktury v ČR je srovnatelná se zeměmi západní Evropy, ovšem délka dálnic na rozlohu a kvalita silniční sítě zaostává. Velice omezeně je v České republice využíváno komunikací pro nemotorová vozidla a vodní cesty. Naopak ČR má spolu s Belgií nejhustší železniční síť v Evropě, v porovnání s ostatními vyspělými státy jsou však v Česku nedostatečně rozvinuté vysokorychlostní železniční koridory. Do rozvoje infrastruktury patří také dostupnost vysokorychlostního internetu. V tomto ohledu má Česká republika stále co dohánět. Podíl domácností, které mají zřízený přístup k širokopásmovému internetu, je pouhých 17,2 %, zatímco v Dánsku tento podíl dosahuje až 37,2 %²².

Na českém bankovním trhu došlo v průběhu 90. let k rozsáhlé restrukturalizaci. Důsledkem tohoto procesu je patrná převaha zahraničních vlastníků v českých bankovních subjektech, která činí 85 %. Vzhledem k větší efektivitě, likviditě i zavádění praktik osvědčených v jejich domovských zemích lze hodnotit vstup zahraničních bank pozitivně. Zesílená konkurence na domácím trhu se pozitivně projevuje na zlepšení efektivity alokace zdrojů. V České republice je hlavním problémem efektivní poskytování úvěrů firmám, což následně negativně ovlivňuje míru investic a budoucí vybavenost ekonomiky kapitálem. Hlavní roli v poskytování finančních prostředků v českém finančním sektoru hrají především banky. Kapitálové trhy jsou tak pouze doplňkem bankovních institucí při získávání externích zdrojů²³.

Technologická připravenost ukazuje schopnost a aktivitu, se kterou ekonomika přijímá existující moderní technologie, aby zvýšila produktivitu svého průmyslu. V současnosti se pro firmy staly moderní technologie významným prvkem, který ovlivňuje jejich konkurenceschopnost a prosperitu. Nejhůře hodnocená je ČR v porovnání s ostatními

²² Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [online]. Businessinfo, 2011. [2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analyza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#!&chapter=13>

²³ tamtéž

zeměmi v dostupnosti nejnovějších technologií. Tento fakt se také odráží na spotřebě energií na vytvořenou produkci, kde je ČR 5. nejhorší zemí z celé EU. Největší využití vyspělých výrobků je zejména v automobilovém průmyslu, což je dáno orientací českého průmyslu na tuto oblast. V ostatních oblastech je využívání technologických novinek výrazně horší²⁴.

1.3.5 SWOT analýza podnikatelského prostředí

SWOT analýza ukazuje přehledné a stručné shrnutí silných a slabých stránek a příležitostí a hrozeb českého podnikatelského prostředí.

Tabulka 3: SWOT analýza podnikatelského prostředí v ČR

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Bezpečnost a celková stabilita institucí, nezávislost soudů,</p> <p>geografická poloha s výborným přístupem na nejvýznamnější trhy,</p> <p>stabilní bankovní sektor, stabilní cenová hladina, nezávislost a kredibilita centrální banky, vysoká odolnost proti „importu“ inflace,</p> <p>vysoký podíl středoškolské vzdělanosti,</p> <p>relativně dobrá kvalita regulace v oblasti zaměstnávání, flexibilita mzdové politiky, přehledná finanční politika,</p> <p>kvalita výzkumných institucí, dobrá inovační kapacita,</p> <p>relativně vysoký kreditní rating, schopnost přilákat zahraniční investice</p>	<p>Korupce a zneužívání veřejných fondů, nízká transparentnost rozhodování státní správy, nízká vynutitelnost zodpovědnosti veřejné moci, délka soudních řízení a vymahatelnost práva,</p> <p>nedostatečná diverzifikace energetických zdrojů, nedostatečné přeshraniční propojení přenosových soustav, nízký podíl a kvalita rychlostních dopravních sítí, slabá dostupnost vysokorychlostního internetu,</p> <p>nízká efektivita hospodaření státní správy, vysoká závislost na exportu,</p> <p>nízká ekonomická efektivita zdravotnictví</p> <p>nízký podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva,</p> <p>strmě klesající úroveň kompetencí žáků základních škol, nedostatečná podpora pracovního trhu v souvislosti s dalším vzděláváním, nízký věk dobrovolného odchodu do důchodu, nezapojování starších generací do vzdělávání, nízká mobilita pracovní síly</p> <p>nízká úvěrová efektivita bankovního sektoru,</p>

²⁴ Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [online]. Businessinfo, 2011. [2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analyza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#!&chapter=13>

	<p>neochota bank poskytovat investiční kapitál, nedostatečně tržní prostředí v bankovním sektoru,</p> <p>neschopnost zavádět nové technologie bez zahraničního kapitálu, nevýrazné online služby veřejného sektoru, nedostatečná diverzifikace průmyslových odvětví,</p> <p>koncentrace podpory na základní výzkum na úkor aplikovaného výzkumu,</p> <p>procedurální náročnost podnikání.</p>
Příležitosti	Hrozby
<p>Realizace projektu <i>eGovernment</i>, elektronizace veřejných zakázek,</p> <p>zvýšení kapacity a kvality vysokých škol (zavedením školného), pozitivní trend ve struktuře vzdělanosti (nárůst vysokoškolsky vzdělaných lidí), předpoklad růstu vzdělanostní mobility,</p> <p>zvyšování motivace starší generace k setrvání na pracovním trhu,</p> <p>přímé zahraniční investice do ICT (informační a komunikační technologie) sektoru a transfer technologií,</p> <p>další zjednodušování a vyšší provázanost administrativních povinností podnikatelů,</p> <p>integrace kapitálových trhu ve střední Evropě, revize uplatňování investičních pobídek.</p>	<p>Nevyrovnaný státní rozpočet a vysoké tempo státního zadlužování, nákladný a neefektivní penzijní systém, v souvislosti s možnými fiskálními dopady očekávaného demografického vývoje,</p> <p>nízká efektivita zdravotnického systému bude zatěžovat veřejné výdaje,</p> <p>nízký zájem o technické a přírodovědní odbory, který neuspokojí potřeby perspektivních odvětví,</p> <p>vysoký podíl zahraničního vlastnictví bankovních institucí,</p> <p>vysoká energetická intenzita výroby,</p> <p>riziko přesunu investičních projektů do zahraničí po ukončení daňového zvýhodnění a ostatních investičních pobídek.</p>

Zdroj: Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*, zpracování vlastní

2. Charakteristika malého a středního podnikání

Malé a střední podnikání prochází neustálým vývojem. Spolu s rozvojem každé země a její společnosti se mění i podmínky pro podnikání. Malé a střední podniky se vyznačují větší mírou pružnosti při reakci na změny oproti velkým podnikům. Rozhodně ale neplatí, že by mezi malými a velkými podniky panovala nesmiřitelná rivalita. Tyto podniky se naučily fungovat vedle sebe a navzájem spolupracovat. Protože obě strany pochopily, že si mohou v lecčem pomoci. Velké množství malých a středních podniků tak tvoří důležitou subdodavatelskou síť pro velké podniky.

2.1 Vývoj MSP v ČR

Současný stav malého a středního podnikání je odrazem nejen aktuální situace v podnikatelské sféře, ale i historického vývoje malých a středních podniků. Proto je užitečné připomenout, jak se MSP na našem území vyvíjelo.

MSP od počátků do 20. století

Počátky malého a středního podnikání jsou spojeny s obdobím středověku a rozvojem řemesel. Z pohledu podnikání je zajímavé 18. století, jež je považováno za období významných technických vynálezů a vědeckých poznatků, ale též rozvoje manufaktur a jejich podporou. Na přelomu 18. a 19. století docházelo k útlumu řemeslné výroby, nástup zaznamenal nový tovární způsob výroby a přechod ze zakázkové výroby na hromadnou. Vznik továren znamenal také rozvoj celého hospodářství, což vyžadovalo úpravu právní stránky podnikání a následně i vydání „Živnostenského řádu“ v roce 1859. Dalším významným krokem byl vznik tzv. „Všeobecného obchodního zákoníku“, který vstoupil v platnost v roce 1863. Tento zákoník upravoval vznik a existenci obchodních společností a obchodně závazkové vztahy. Do právního řádu byly nově zavedeny obchodní společnosti, například veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, komanditní společnosti na akcie a akciové společnosti. Společnost s ručením omezeným existuje až od roku 1906. Po 2. světové válce docházelo ke konfiskaci zahraničních podniků

a postupnému znárodnování, což v podstatě znamenalo postupný zánik soukromého podnikání. Období mezi lety 1945–1989 bylo charakteristické hlavně centrálně plánovanou ekonomikou a rozvojem sektoru velkých společností. Naopak podíl samostatně výdělečných osob ze všech zaměstnaných občanů státu byl velmi nízký, v roce 1980 činil pouhých 0,4 %²⁵.

Podnikání po roce 1989

V roce 1989 došlo k přechodu centrálně řízené ekonomiky na ekonomiku tržní a tím se i výrazně změnily podmínky podnikání na území České republiky. Podle analýzy Českého statistického úřadu²⁶ (dále také ČSÚ) byl rychlý růst malého a středního podnikání průvodním jevem transformace ekonomiky na počátku devadesátých let. Docházelo k privatizaci, transformaci ekonomiky a také ke změně struktury podnikání. Od konce 90. let je vysoký podíl malých a středních podniků na celkovém počtu ekonomických subjektů poměrně stabilní, stejně tak počet osob zaměstnaných v MSP.

Důležitým momentem pro vývoj podnikání v České republice byl vstup naší země do Evropské unie. Od 1. května 2004, kdy se ČR stala členským státem EU, se legislativa v oblasti podnikání postupně přizpůsobovala nařízením a zákonům z EU.

Velkým fenoménem dnešní doby se stal internet a s tím spojené nové trendy v komunikaci s okolím podniku, zejména sociální sítě. Internet umožnil firmám i jejich zákazníkům sdílet velké množství informací během krátkého času a relativně malé námahy. Majitelé firem, kteří chtějí držet krok s konkurencí, by na tuto skutečnost neměli zapomínat

²⁵ RYDVALOVÁ, P. *Malé a střední podnikání v podmínkách České republiky*. 1.vyd. Liberec: VÚTS, a.s., 2011. 135 s. ISBN 978-80-87184-16-5.

²⁶ ČSÚ. *Malé a střední podniky (jejich místo a role v ekonomice)*. [online] Český statistický úřad, 2012 [vid. 2012-11-29]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>.

a přizpůsobit se. Internet se stal součástí marketingové strategie firem a umožňuje spojovat různý multimediální obsah a přináší velkou interaktivitu²⁷.

2.2 Definice MSP

Definice drobného, malého a středního podnikatele používaná v EU vychází z přílohy č. 1 Nařízení komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. 8. 2008. Mezi základní kritéria pro posouzení velikosti podnikatele patří počet zaměstnanců, velikost ročního obrát, bilanční suma roční rozvahy²⁸ (viz tabulka 4).

Malé a střední podnikání je definováno v legislativě ČR za účelem jeho podpory. Toto upravuje Zákon o podpoře malého a středního podnikání č. 47/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Zákon také specifikuje, na co může být poskytnuta podpora pro malé a střední podniky, formu poskytované podpory, kdo tuto podporu poskytuje či způsob kontroly využití finančních prostředků²⁹.

V roce 2005 došlo k úpravě zákona o podpoře malého a středního podnikání v České republice v souvislosti se změnou dělení podniků (na mikro-, malé a střední podniky) podle nařízení Evropské komise. Změnila se ekonomická kritéria pro posuzování velikosti podniků. Nyní jsou hodnocena podle korunového ekvivalentu, který se stanoví vynásobením částek uvedených v eurech (dále jen EUR) kursem vyhlášeným Evropskou

²⁷ Businessinfo. *Nová ekonomika v nových médiích*. [online]. Businessinfo, 2012. [2012-12-02]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nova-ekonomika-v-novych-mediich-2855.html>.

²⁸ *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2012-11-02]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>.

²⁹ STAŇKOVÁ, A. *Podnikáme úspěšně s malou firmou*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. 199 s. ISBN 978-80-7179-926-9.

centrální bankou pro poměr mezi EUR a Kč. Daný poměr se zjišťuje k 31. prosinci předcházejícího roku podání žádosti o podporu³⁰.

Tabulka 4: Definice podniků podle EU

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců	Obrat	nebo	Bilanční suma
Střední podnik	< 250	≤ 50 mil. EUR		≤ 43 mil. EUR
Malý podnik	< 50	≤ 10 mil. EUR		≤ 10 mil. EUR
Mikropodnik	< 10	≤ 2 mil. EUR		≤ 2 mil. EUR

Zdroj: Evropská komise, Dostupný z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_cs.htm, zpracování vlastní

Definice malého a středního podnikání nejsou ovšem plně sjednocené. Existuje více pojetí, jak třídit podniky podle velikosti. Zde jsou další možnosti definice MSP:

Statistické pojetí

Dle Českého statistického úřadu³¹, který každoročně ve vyhláškách stanoví Program statistických zjišťování. Vyhlášky pak ukládají zpravodajskou povinnost v závislosti na počtu zaměstnanců zpravodajské jednotky:

- podniky se 100 a více zaměstnanci,
- podniky s 20-99 zaměstnanci,
- podniky s 0-19 zaměstnanci.

Ministerstvo financí

Ministerstvo financí³² stanovuje povinnost vést účetnictví (v zákoně o účetnictví), v případě, kdy obrat (podle zákona o dani z přidané hodnoty č. 588/1992 Sb.), včetně plnění osvobozených od této daně, přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 milionů Kč.

Klasifikace České správy sociálního zabezpečení

³⁰ JÁČ, I., P. RYDVALOVÁ, M. ŽÍŽKA. *Inovace v malém a středním podnikání*. 1. vyd. Brno: Computer press, 2005. 174s. ISBN 80-251-0853-8.

³¹ SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 473 s. ISBN 80-7179-892-4.

³² tamtéž

- malé organizace – do 25 zaměstnanců,
- organizace – s 25 a více zaměstnanci³³.

Banky působící v ČR

Za horní hranici pro určení, zda se jedná o malý a střední podnik, se považuje roční obrát nepřesahující 300 milionů Kč.

Velké množství různých kritérií na dělení malých a středních podniků je pro mnohé nepřehledné, takže Veber³⁴ považuje za hlavní kritérium počet zaměstnanců:

- mikropodnik – 1-9 pracovníků,
- malý podnik – 10-49 pracovníků,
- střední podnik – 50-249 pracovníků.

Podniky s více než 250 pracovníky jsou brány jako velké.

2.3 Výhody a nevýhody malých a středních podniků

Malé a střední podnikání je nesporně přínosem pro ekonomiky většiny zemí světa. Oproti velkým podnikům mají malé a střední podniky určité výhody díky své jednodušší struktuře. Kromě výhod však pro tyto podniky existují i určitá omezení, jak bude následně rozebráno.

Výhody MSP

Přínos malého a středního podnikání nespočívá jen v působení na ekonomiku, ale přináší i pozitivní vliv na celou společnost. Podle Vebera³⁵ malé a střední podnikání garantuje nejběžnější svobody, protože dává šanci k svobodnému uplatnění občanů a k samostatné

³³ VEBER, J., J. SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2005. 304 s. ISBN 80-247-1069-2.

³⁴ tamtéž

³⁵ tamtéž

realizaci lidí. Malé a střední podniky na sebe nemohou strhnout moc, naopak podnikatelé podstupují značná rizika a důsledky svého neúspěchu nesou osobně. Malé a střední podniky jsou často spjaty s danými regiony, kde nejen dávají lidem práci, ale často se zapojují i do dění ve svém okolí.

Co se týče řídicí struktury malých a středních podniků, je v porovnání s velkými podniky jednodušší. Tím mají malé a střední podniky větší možnost pružněji reagovat na různé změny v okolí podniku než větší podniky. Jak uvádí Synek³⁶, nemalým přínosem MSP je pozitivní vliv na zaměstnanost. Tyto podniky dokáží vytvářet pracovní příležitosti i při nízkých kapitálových nákladech. Mezi další přednosti malého a středního podnikání patří podle Rydvalové³⁷ i možnosti pro vývoj vhodných technologií a také vytváří prostor pro podnikatelské talenty.

Přínosy MSP se tak dají shrnout do několika důležitých bodů:

- přispívají nemalou měrou svou produkcí ekonomice státu,
- vytvářejí velké množství pracovních míst,
- dokáží rychleji a pružněji reagovat na požadavky trhu,
- velikou roli hrají malé a střední podniky v regionech a malých městech, kde pomáhají v jejich rozvoji,
- účastní se aktivně inovačních procesů,
- působí i na okrajových částech trhu, o které nemají velké podniky zájem,
- malé a střední podniky jsou důležitými subdodavateli velkých podniků, které nedisponují všemi nutnými profesemi a komponenty ke kompletaci svých výrobků a služeb.

³⁶ SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 473 s. ISBN 80-7179-892-4.

³⁷ RYDVALOVÁ, P. *Malé a střední podnikání v podmínkách České republiky*. 1.vyd. Liberec: VÚTS, a.s., 2011. 135 s. ISBN 978-80-87184-16-5.

Nevýhody MSP

Převaha počtu malých a středních podniků byla zmíněna již v úvodu této práce. Malé a střední podniky ovšem ve většině případů nemohou ovládat jednotlivé trhy, neboť samostatně nemají takovou tržní sílu a moc jako ty velké. Jak uvádí Vojík³⁸, malým a středním podnikům se nedostává stejných podmínek a rovných šancí, jako je tomu u velkých podniků. Jako příklad uvádí lobbying, který z větší části provozuje jedinec nebo firma, která má velké zisky a podniká v lukrativním odvětví. Nerovné postavení pak vidí i v podpoře MSP a velkých podniků. Zvláště velké nadnárodní firmy požívají velké výhody při vstupu do naší země, jedná se např. o investiční pobídky od státu a regionů či daňové úlevy. Podle Vebera³⁹ mohou být malé a střední podniky ohroženy také chováním velkých nadnárodních podniků a obchodních řetězců, které prosazují dumpingové ceny.

Jako veliký problém se pro malé a střední podniky jeví přístup ke kapitálu a tím i k možnosti rozvíjet své podnikání. Nové technologie, marketing a celková prezentace firmy, kvalitní pracovní síla a odborníci či výzkum a vývoj vyžadují značné finanční prostředky, kterými většina malých a středních podniků nedisponuje.

Zde je přehled nejzávažnějších problémů, kterým musí malé a střední podniky čelit:

- menší ekonomická síla, obtížnější přístup ke kapitálu a tím i menší možnost rozvoje podniku,
- ztížený přístup ke státním zakázkám a veřejným soutěžím,
- problémy se získáváním a udržením kvalifikovaných odborníků,
- malé a střední podniky jsou ohrožovány velkými nadnárodními organizacemi,
- problémy působí neustálé změny v právních předpisech a nadměrná administrativa v oblasti podnikání.

³⁸ VOJÍK, V. *Specifika podnikání malých a středních podniků v tuzemsku a zahraničí*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-534-2.

³⁹ WEBER, J., J. SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2005. 304 s. ISBN 80-247-1069-2.

2.4 Podpora malého a středního podnikání pro období 2007-2013

Cílem podpory malých a středních podniků v celé EU a tím i v České republice je zachování a zvýšení jejich konkurenceschopnosti. Podpora malých a středních podniků se dělí na přímou a nepřímou formu. Nepřímou podporou je myšleno vytváření příznivého prostředí pro MSP, což znamená zjednodušení administrativy a zmírňování možných nepříznivých dopadů nových právních předpisů. Dále do nepřímé podpory patří také vytváření průmyslových zón, pro které byly využity dotační a úvěrové formy podpory. Přímou podporou se rozumí zejména nástroje zvyšující přístup MSP k finančním prostředkům na realizaci jejich investičních záměrů nebo snižování nákladů. Pravidla pro poskytování podpory malým a středním podnikům v České republice vychází ze zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, ve znění pozdějších předpisů. Přímá podpora se realizuje ze státního rozpočtu České republiky na podporu podnikání nebo ze strukturálních fondů EU⁴⁰.

2.4.1 Zdroje financování z EU

V období 2007–2013 je v České republice využito 26 operačních programů (dále také OP), které jsou rozděleny mezi tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Jsou to Cíl Konvergence, Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Cíl Evropská územní spolupráce⁴¹.

Cíl Konvergence

Hlavním pozornost cíle Konvergence se soustředí na podporu hospodářského a sociálního rozvoje méně vyspělých regionů a členských států. V České republice pod něj spadají

⁴⁰ JÁČ, I., P. RYDVALOVÁ, M. ŽIŽKA. *Inovace v malém a středním podnikání*. 1. vyd. Brno: Computer press, 2005. 174s. ISBN 80-251-0853-8.

⁴¹ Strukturální fondy. *Operační programy 2007 – 2013*. [online]. Strukturální fondy, 2012. [2012-12-04]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>.

všechny regiony soudržnosti s výjimkou Hlavního města Prahy. Cíl Konvergence je realizovaný prostřednictvím osmi tematických operačních programů a sedmi regionálních operačních programů (dále také ROP) a je na něj v České republice připraveno 25,89 miliard eur.

OP Doprava

OP doprava se zabývá zvláště zkvalitněním infrastruktury a vzájemným propojením železniční, silniční a říční dopravy v rámci tzv. transevropských dopravních sítí. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti je možné čerpat z OP Doprava 5,82 eur.

OP Životní prostředí

Tento program je zaměřený na zlepšování kvality životního prostředí a potažmo tedy i na zdraví obyvatelstva. Zabývá se také např. zlepšováním stavu ovzduší, vody i půdy, podporuje péči o krajinu a využívání obnovitelných zdrojů. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti je pro tento program vyčleněno 4,92 miliard eur.

OP Podnikání a inovace

Operační program Podnikání a inovace (dále OPPI) zahrnuje podporu rozvoje podnikatelského prostředí, podporu vzniku nových a rozvoj stávajících firem. Dále je zaměřen na zlepšení inovačního potenciálu firem, využívání moderních technologií a obnovitelných zdrojů energie či zkvalitňování infrastruktury. Na OPPI je z Evropského fondu pro regionální rozvoj připraveno 3,12 miliard eur a řídicím orgánem je ministerstvo průmyslu a obchodu.

OP Výzkum a vývoj pro inovace

Zaměřením tohoto operačního programu je hlavně posílení výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu České republiky především prostřednictvím vysokých škol. Dále se zdroje na OP Výzkum a vývoj pro inovace mohou použít na vybavení pracovišť moderní technikou či budování nových výzkumných pracovišť. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj je vyčleněno 2,07 miliard eur.

OP Lidské zdroje a zaměstnanost

OP Lidské zdroje a zaměstnanost obsahuje snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky na trhu práce, profesní vzdělávání, dále sem patří i začleňování sociálně vyloučených zpět do společnosti. Tohoto programu se využívá také na zvyšování kvality veřejné správy. Z Evropského sociálního fondu je možno použít 1,85 miliard eur.

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Tento operační program je zaměřený na zkvalitnění a modernizaci systémů vzdělávání (počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání). Dále se zaměřuje na propojení těchto systémů do celoživotního vzdělávání. Na OP Lidské zdroje a zaměstnanost je připraveno z Evropského sociálního fondu 1,83 miliard eur.

Integrovaný operační program

Integrovaný operační program zahrnuje řešení společných regionálních problémů v oblasti infrastruktury pro veřejnou správu, veřejné služby a územního rozvoje. Tento operační program se věnuje hlavně rozvoji informačních technologií ve veřejné správě, podpoře cestovního ruchu a územního rozvoje a tím také zlepšení kvality života obyvatel a atraktivitu ČR pro investory. Celkem je pro Integrovaný operační systém připraveno 1,62 miliard eur.

OP Technická pomoc

Hlavním posláním OP Technická pomoc je doplnění ostatních operačních programů, které jsou určeny k podpoře jednotného přístupu na národní úrovni pro zajištění aktivit efektivního řízení a kontroly. Dále zajišťuje realizaci aktivit souvisejících s řízením operačních programů s přesahem napříč všemi operačními programy. Pro OP Technická pomoc je vyčleněno z fondů EU a ze státního rozpočtu celkem 0,299 miliard eur.

Regionální operační programy

Pro sedm regionálních operačních programů pro regiony soudržnosti (NUTS 2 – statistická jednotka, v ČR na úrovni regionů) je vyčleněno 4,66 miliard eur na období let 2007-2013. Každý ze sedmi ROP má své priority, na které má přidělené finanční prostředky a také je

každý řízen samostatně Regionální radou příslušného regionu soudržnosti. Za společné priority všech ROP můžeme považovat hlavně zvýšení atraktivity jednotlivých regionů pro investory, zlepšení kvality prostředí pro život obyvatel a pro podniky či rozvoj infrastruktury a dopravy. Finanční prostředky z ROP mohou být poskytnuty jak krajům, obcím či organizacím zřizovaným kraji a obcemi, tak i neziskovým organizacím a podnikatelům. Přehled jednotlivých ROP je uveden v Příloze B.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost spadá v období 2007-2013 z regionů soudržnosti České republiky jen Hlavní město Praha. Pro Prahu jsou připraveny dva operační programy OP Praha Konkurenceschopnost a OP Praha Adaptabilita.

Cíl Evropská územní spolupráce

Jedná se o podporu přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. V ČR pod něj spadají všechny regiony a prostředky v hodnotě 0,39 miliard eur lze čerpat z devíti operačních programů (viz Příloha B). Některé z operačních programů nejsou primárně určeny pro malé a střední podniky, ale většina z nich pomáhá k dotvoření a zlepšení podnikatelských podmínek v České republice.

2.4.2 Státní dotace a programy podpory

Přímou podporu v podobě nejrozličnějších dotačních programů a grantů v ČR poskytují jak centrální úřady, reprezentované zvláště ministerstvy, tak i regionální úřady, především pak krajské úřady. Finanční prostředky poskytované na regionální úrovni jsou většinou vázány sídlem společnosti v daném regionu. Podle zprávy MPO za rok 2011 podnikatelské subjekty nejvíce využívají dotační programy vypsane především Ministerstvem průmyslu a obchodu, dále pak Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem zemědělství či

Ministerstvem zahraničních věcí. Dotační programy a granty jsou vyhlašovány jednotlivými ministerstvy vždy na určité období, kdy se mohou žadatelé přihlásit⁴².

Důležitou roli v podpoře malého a středního podnikání ze státního rozpočtu ČR hraje Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. (dále ČMZRB). V souladu se záměry hospodářské politiky vlády ČR a regionů napomáhá ČMZRB rozvoji malého a středního podnikání, infrastruktury a dalších sektorů ekonomiky vyžadujících veřejnou podporu. Malým a středním podnikům poskytuje podporu formou záruk a zvýhodněných úvěrů s využitím prostředků státního rozpočtu, strukturálních fondů a krajů⁴³.

Významné postavení v rozvoji malého a středního podnikání v ČR má agentura Czechinvest (Agentura pro podporu podnikání a investic), což je státní příspěvková organizace podřízená MPO. Czechinvest posiluje konkurenceschopnost české ekonomiky prostřednictvím podpory malých a středních podniků, podnikatelské infrastruktury či inovací. Czechinvest dále zastřešuje oblast podpory podnikání ve zpracovatelském průmyslu (z prostředků EU i ze státního rozpočtu) a propaguje Českou republiku v zahraničí jako lokalitu vhodnou pro umístění investic⁴⁴.

Podporou malých a středních podniků se zabývají i další organizace a sdružení. Ať už se jedná o vládní či nevládní organizace, jejich společným cílem je podpora exportu, pomoc při vstupu na zahraniční trhy, či poradenská a informační pomoc pro podnikatele. Mezi nevládní organizace, které pomáhají malým a středním podnikům, se řadí např. Hospodářská komora ČR, Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR, Svaz průmyslu a dopravy

⁴² *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2012-11-02]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>.

⁴³ ČMZRB. *Kdo jsme*. [online]. Českomoravská záruční a rozvojová banka, 2004. [2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/o-bance/kdo-jsme>.

⁴⁴ Czechinvest. *O Czechinvestu*. [online]. Czechinvest, 1994. [2012-12-10]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>.

ČR, Sdružení podnikatelů a živnostníků ČR nebo Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků ČR⁴⁵.

2.4.3 Soukromé prostředky pro MSP

Při zakládání podniku či jeho rozvoji jsou potřeba značné finanční prostředky. Ne všichni podnikatelé však mohou nebo chtějí využít podpory ze státního rozpočtu či z fondů EU. Proto jsou podnikatelům k dispozici i finanční prostředky ze soukromého sektoru. Jedná se především o bankovní půjčky a úvěry. Každá instituce poskytující půjčky a úvěry má své podmínky a liší se i svými požadavky na žadatele o tuto formu pomoci. Podnikatelé tak mají na výběr z různých bankovních institucí a jejich produktů. Běžnou službou je pak vedení účtu. Některé bankovní instituce nabízejí účty určené přímo pro malé a střední podnikatele. Nejčastěji však podnikatelé využívají běžných účtů s možností např. čerpat do záporné výše zůstatku (tzv. kontokorent) či možnost zahraničního platebního styku. Samozřejmostí je dnes i internetové bankovníctví. Dále lze využít nabídky leasingu, který bývá sice obvykle o něco dražší než úvěr, ale díky jeho jednoduššímu vyřízení a flexibilitě je podnikateli často využíván. Rizikový kapitál je další možností pro podniky, jak získat potřebné finance, stává se tak vstupem investora a navýšením základního jmění podniku. Ovšem pro malé a střední podniky nebývá rizikový kapitál častým zdrojem financí⁴⁶.

2.5 Koncepce podpory MSP na období 2014 - 2020

Ministerstvo průmyslu a obchodu již nyní připravilo koncepci podpory malého a středního podnikání na období let 2014–2020 (dále také Koncepce MSP 2014+). Tento dokument vymezuje 50 konkrétních opatření, která jsou zásadní pro další rozvoj MSP. Cílem je

⁴⁵ SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 473 s. ISBN 80-7179-892-4.

⁴⁶EUROPA. *Jak zajistit finance – Česká republika*. [online]. Evropská unie, 2012. [2012-12-10]. Dostupné z: http://europa.eu/youreurope/business/finance-support/access-to-finance/czech-republic/index_cs.htm

efektivní fungování a celkový rozvoj malých a středních podnikatelů jako významné součásti národní ekonomiky. Stanovuje prioritní oblasti podpory pro programovací období 2014–2020, jejichž opatření budou financována ze strukturálních fondů EU a dále také z národních prostředků. Hlavními principy Koncepce MSP 2014+ jsou zejména tematické koncentrace (4 strategické priority) a návaznost na evropské a národní strategické dokumenty. V rámci této koncepce bude kladen důraz na posilování konkurenceschopnosti malých a středních podniků, a to prostřednictvím vytváření a šíření inovací. Současně se soustředí také na rozvoj českého podnikatelského prostředí a zvyšování kvality poradenské činnosti pro MSP. Součástí podnikatelského prostředí je také snižování administrativní zátěže pro malé a střední podnikatele, tak aby je nadbytečně neomezovala v jejich činnosti⁴⁷.

2.5.1 Strategické priority

Jak je uvedeno v Koncepci podpory malých a středních podniků na období let 2014–2020⁴⁸ „globálním cílem je kontinuální posilování konkurenceschopnosti a ekonomické výkonnosti malých a středních podnikatelů založené na kvalitním podnikatelském prostředí, na využití a rozvoji jejich inovačního potenciálu, znalostech a vzdělávání (upgrading malých a středních podniků k podnikání založenému na inovační konkurenční výhodě a posunu výše v hodnotových řetězcích), internacionalizaci vyplývající z vnitřního trhu EU a perspektivních trhů ve třetích zemích a celkovém snižování energetické náročnosti podnikání.“ Tyto cíle se pak promítly ve stanovení hlavních priorit pro podporu malého a středního podnikání v ČR.

V rámci Koncepce MSP 2014+ jsou stanoveny čtyři strategické priority:

⁴⁷ Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020 [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-03-25]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

⁴⁸ Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020 [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-03-25]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

Strategická priorita č. 1 – Kultivace podnikatelského prostředí, rozvoj poradenských služeb a vzdělávání pro podnikání

Kvalitní a stabilní podnikatelské prostředí přispívá k růstu konkurenceschopnosti ekonomiky a také k tvorbě nových pracovních míst. Je důležité, aby bylo podnikatelské prostředí transparentní, stabilní a motivační. Součástí této strategické priority je také snižování administrativní zátěže podnikatelů. Dále jsou vymezeny další oblasti podpory např. zvyšování kvality poradenských služeb a zvyšování informovanosti, podpora podnikavosti, technického vzdělávání a speciálního školení či podpora začínajících malých a středních podnikatelů.

Strategická priorita č. 2 – Rozvoj podnikání založeného na podpoře výzkumu, vývoje a inovací, včetně inovační a podnikatelské infrastruktury

Tato strategická priorita se orientuje na podporu počáteční fáze podnikání inovativních malých a středních podniků a rozvoj jejich podnikání. Mezi oblasti podpory patří mimo jiné podpora zavádění technických a netechnických inovací v podnicích, nových produktů na bázi moderních technologií, podpora investic do technologického a laboratorního vybavení, podpora spolupráce MSP s výzkumnými organizacemi nebo rozvoj průmyslových zón a parků.

Strategická priorita č. 3 – Podpora internacionalizace MSP

Globalizace otevírá velké možnosti pro MSP i za hranicemi naší země. Internacionalizace posiluje růst, zvyšuje konkurenceschopnost a podporuje dlouhodobou udržitelnost podniku. Podpora se soustředí na vzdělávání a školení zaměřené na internacionalizaci, podpora hledání obchodních partnerů v zahraničí, podpora účastí MSP specializovaných veletrzích a výstavách či financování a pojištění exportu.

Strategická priorita č. 4 – Udržitelné hospodaření s energií a rozvoj inovací v energetice

Tato priorita se zaměřuje na podporu podnikatelských aktivit v oblasti úspor energie, obnovitelných a druhotných zdrojů energie. Cílem je snížit energetickou náročnost na jednotku produkce. Do oblastí podpory priority č. 4 patří modernizace stávajících zařízení na výrobu energie, snižování ztrát v rozvodech elektřiny a tepla, snižování energetické náročnosti výrobních a technologických procesů nebo také podpora vyššího využívání druhotných surovin.

2.5.2 Problémy malých a středních podnikatelů

Součástí Koncepce MSP 2014+ byla také veřejná online konzultace pro podnikatele. Ti se mohli vyjádřit v rámci dotazníku na stránkách portálu Businessinfo.cz⁴⁹ k této nově navrhované koncepci. Dotazníku se účastnilo 946 respondentů, z toho 28,6 % drobných, 36,7 % malých a 29,3 % středních podnikatelů. Nejvíce dotazů směřovalo především na zkušenosti firem s čerpáním dotací ze strukturálních fondů i národních zdrojů. Dále byl dotazník zaměřen na zhodnocení oblastí podpory pro malé a střední podnikatele v nově navrhované koncepci a nejvíce pocítované problémy firem.

Využívání dotací v MSP

Z 889 respondentů tohoto dotazníku uvedlo 70 % malých a středních podnikatelů, že mají zkušenosti s čerpáním dotací pro svoji firmu. Jedná se však spíše o střední podnikatele. Dále 64 % využilo bankovní úvěr pro rozvoj podnikání a s nákupem na leasing, splátkovým prodejem či factoringem má zkušenosti 53,3 % respondentů. U drobných podnikatelů je situace poměrně dost odlišná, zhruba třetina z nich musela najít finanční zdroje pro své podnikání někde jinde. Jsou to zvláště vlastní zdroje, osobní půjčky, kontokorentní úvěry či půjčky od rodinných příslušníků, akcionářů, dodavatelů aj. Naopak podnikatelé nemají moc v oblibě rizikový kapitál jako zdroj financí pro své podnikání neboť o něm nemají dostatek informací.

⁴⁹ *Vyhodnocení veřejné konzultace* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-03-25]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument104425.html>

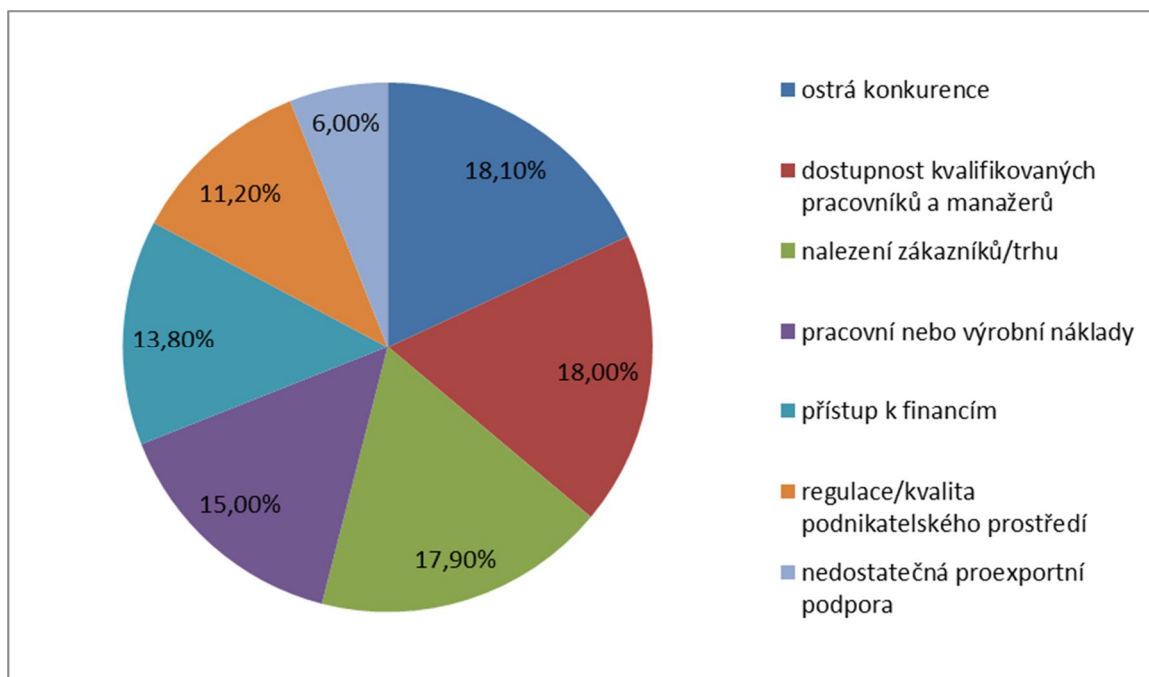
Oblasti podpory MSP

Zde dostali podnikatelé prostor vyjádřit se, v jakých oblastech podnikání vidí nedostatečnou podporu ze strany státu. Tedy na co konkrétně by se měl stát zaměřit při podpoře malého a středního podnikání v České republice. Jako nejdůležitější uváděli podnikatelé podporu zavádění moderních technologií a výzkumu a vývoje. Poměrně často zmiňovaná byla podpora podnikatelské a inovační infrastruktury. V současné době vidí samotní podnikatelé také problém v podpoře začínajících malých a středních podniků.

Nejvíce pocíťované problémy firem

V této části dotazník zjišťoval potíže malých a středních podnikatelů, se kterými se aktuálně potýkají. Jak je vidět na obrázku 3, mezi největší problémy patří ostrá konkurence, nalezení zákazníků/trhu či nedostatek kvalifikovaných pracovníků a zkušených manažerů. Poměrně často byly jmenovány také potíže se zvyšujícími se náklady a ztížený přístup k financování. Špatný přístup k financování podnikání vidí jako překážku hlavně drobní podnikatelé, tuto možnost označilo 25 % z nich. Z průzkumu plyne, že s rostoucí velikostí podniků se problém s nedostatkem financí snižuje. U větších podniků v sektoru MSP se objevují častěji problémy s ostrou konkurencí podniku, dostupností kvalifikovaných zaměstnanců a manažerů či vysoké výrobní a pracovní náklady. Podnikatelé také poukazovali na špatnou kvalitu podnikatelského prostředí, a to v 11,2 % případů. Naopak jako nejmenší problém se ukázala nedostatečná proexportní politika, ta je překážkou spíše pro větší podniky v malém a středním podnikání⁵⁰.

⁵⁰ *Vyhodnocení veřejné konzultace* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-03-25]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument104425.html>

Obrázek 3: Nejvíce pocítované problémy firem

Zdroj: MPO, dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument104425.html>, zpracování vlastní

Průzkum mezi podnikateli o překážkách a problémech v podnikání v ČR byl proveden také v rámci studie *The Global Competitiveness Report 2011*, kterou vydává Světové ekonomické fórum. Zde respondenti považují za nejpalčivější problém korupci, která tomuto žebříčku vévodí každoročně. Jako další se pak umístila neefektivní státní byrokracie. Poměrně často zmiňované byly také problémy s daňovými předpisy, politickou nestabilitou, přístupem k financování, omezující pracovníprávní předpisy či výše daňových sazeb. Naopak nejméně trápí podnikatele inflace, devizové předpisy, nedostatečná infrastruktura nebo míra zločinnosti⁵¹.

Z výše uvedených průzkumů lze tedy vyvodit, co vnímají samotní podnikatelé jako největší překážky a co naopak jako přednosti podnikatelského prostředí v České republice.

Největší překážky a problémy malých a středních podnikatelů:

⁵¹ *Analýza vývoje ekonomiky ČR a její mezinárodní konkurenceschopnosti za rok 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105524.html>

- Vysoká administrativní zátěž, neefektivita veřejné správy a s tím související vysoká míra korupce,
- ostrá konkurence mezi podniky a tím také stále těžší nalezení vhodného trhu a zákazníků,
- omezený a nedostatečný přístup k financování podniku.

Přednosti podnikatelského prostředí:

- Proexportní politika státu,
- úroveň infrastruktury,
- poměrně stabilní ekonomická situace v ČR.

3. Malé a střední podnikání v ČR a EU

V České republice se podíl malých a středních podniků na celém podnikatelském sektoru dlouhodobě pohybuje na velmi vysoké úrovni. Velké podniky nad 250 zaměstnanců naproti tomu představují co do počtu podnikatelských subjektů jen zanedbatelnou část (0,16 %). Z pohledu celé Evropské unie není ČR v tomto ohledu výjimkou, neboť i zde má MSP naprosto dominantní postavení. Důležitější než počet malých a středních podniků je spíše způsob jakým ovlivňují své okolí a ekonomiku daného státu.

3.1 MSP v Evropské unii

Pro většinu členských zemí EU představují malé a střední podniky důležitou součást jejich národní ekonomiky. Malé a střední podnikání se do značné míry podílí na úrovni zaměstnanosti a na celkové výkonnosti ekonomiky. Cílem Evropské unie (potažmo jednotlivých států) je rozvíjet a podporovat tento segment, což následně přináší užitek jak samotným podnikatelům, tak danému státu a jeho obyvatelům.

3.1.1 Ekonomická krize v EU

V posledních letech čelila Evropská unie velmi těžkým ekonomickým podmínkám. Ekonomická krize, která dopadla na většinu států EU, vyvolala u některých zemí hluboký ekonomický propad a u jiných slábnoucí růst ekonomiky. Je zřejmé, že tato situace se dotkla i sektoru malého a středního podnikání v celé EU. Během ekonomické krize však malé a střední podniky neztratily svou významnou pozici v evropské ekonomice. Prozatímní odhady pro rok 2012 ukazují, že malé a střední podniky se podílely na celkové zaměstnanosti z 67 %, hrubá přidaná hodnota (dále také GVA) činila 58 %. GVA zahrnuje znehodnocení, odměnu za práci, kapitál a podnikatelské riziko. Malé a střední podnikání zaměstnává více než 87 milionu lidí v celé EU. Současné ekonomické prostředí představuje stále obrovskou výzvu pro malé a střední podniky. Je zde hrozba, že evropská ekonomika znovu upadne do recese. Sektor MSP tak stále pokračuje v boji o obnovení předkrizových hodnot. Zatímco státy jako Německo či Rakousko dokázaly dosáhnout

v roce 2011 stejných hodnot zaměstnanosti a hrubé přidané hodnoty z roku 2008, ostatní země na tom z tohoto pohledu tak dobře nejsou. Belgie, Finsko, Francie a Lucembursko měly průměrně od roku 2008 jen slabý výkon v MSP, zbylým dvaceti zemím EU se nepodařilo dostat na předkrizové hodnoty. Přehled vývoje zaměstnanosti a reálné přidané hodnoty za rok 2009 a 2012 u jednotlivých členských států přináší Příloha C. Hlavními důvody, proč se více daří právě malým a středním podnikům v Německu a Rakousku jsou např. zavedené špičkové výrobní technologie či vyšší hodnota produktivity práce, která roste s vyšší mírou investic a exportu v daných zemích⁵².

3.1.2 Údaje o MSP v EU

V celé Evropské unii se počet malých a středních podniků pohybuje okolo 20,7 milionů, což znamená 99,8 % všech firem v podnikatelské sféře. Na tomto počtu malých a středních podniků se nejvíce podílejí podniky s 1-9 zaměstnanci, jejich podíl činí 92,2 %. Malé podniky (10-49 zaměstnanců) tvoří 6,5 % z celkového počtu malých a středních podniků v EU, u středních podniků (50-249 zaměstnanců) je to jen 1,1 %. Pro srovnání, podíl velkých podniků s více než 250 zaměstnanci činí pouze 0,2 %. Tato data jasně ukazují, že malé a střední podniky jsou v naprosté převaze⁵³.

Výkony malých a středních podniků se hodnotí v Evropské unii podle tří základních kritérií: počet podniků, hrubá přidaná hodnota a počet zaměstnanců. Je zřejmé, že sektor MSP byl zasažen ekonomickou a finanční krizí do roku 2009. Z roku na rok se zhoršily všechny tři sledované ukazatele, nicméně velké podniky na tom byly ještě hůře. V roce 2010 však došlo k výraznému zlepšení GVA u všech velikostních kategorií a v podstatě se

⁵² EU SMEs in 2012: at the crossroads, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12* [online]. Rotterdam: Ecorys, 2012 [vid. 2013-04-11]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

⁵³ EU SMEs in 2012: at the crossroads, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12* [online]. Rotterdam: Ecorys, 2012 [vid. 2013-04-11]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

i zastavil propad počtu malých a středních podniků. Jen zaměstnanost klesala už druhý rok po sobě. Ukázalo se, že vývoj těchto tří ukazatelů je i pro následující roky velmi nejistý a křehký⁵⁴. Odhady počtu podniků, hodnoty hrubé přidané hodnoty a počtu zaměstnanců podle velikosti podniků za rok 2012 ukazuje tabulka 5.

Tabulka 5: Počet podniků, zaměstnanost a GVA v EU za rok 2012 (odhad)

	Mikropodniky	Malé	Střední	MSP	Velké	Celkem
Počet podniků						
Počet	19 143 521	1 357 533	226 573	20 727 627	43 654	20 771 281
%	92,2	6,5	1,1	99,8	0,2	100
Zaměstnanost						
Počet	38 395 819	26 771 287	22 310 205	87 477 311	42 318 854	129 796 165
%	29,6	20,6	17,2	67,4	32,6	100
Hrubá přidaná hodnota						
mil.EUR	1 307 360,7	1 143 935,7	1 136 243,5	3 587 540	2 591 731,5	6 179 271,4
%	21,2	18,5	18,4	58,1	41,9	100

Zdroj: *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12*, Ecorys

Je patrné, že ve všech sledovaných ukazatelích dominují malé a střední podniky. Z celého sektoru MSP pak největší podíl připadá nejmenším podnikům. U počtu podniků se jedná o naprostou převahu MSP. Na zaměstnanosti se v celé EU podílejí zhruba 2/3. Nejmenší rozdíl můžeme vidět u hrubé přidané hodnoty, zde připadá sektoru malého a středního podnikání 58,1 %.

3.1.3 Vývoj MSP za období 2005-2012 v EU

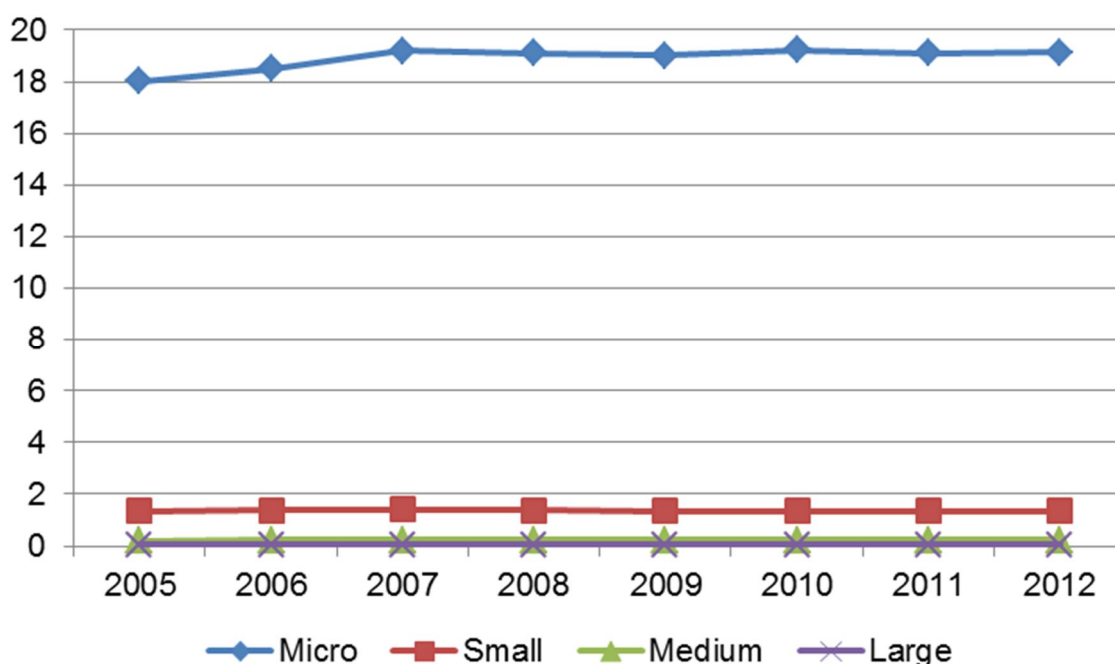
Jak bylo uvedeno výše, ekonomická krize ovlivnila do značné míry i sektor malého a středního podnikání v celé EU. Což se samozřejmě projevilo i na sledovaných ukazatelích o počtu subjektů, hrubé přidané hodnotě a zaměstnanosti. Následující grafy ukazují vývoj těchto hlavních sledovaných ukazatelů za období let 2005-2012 pro jednotlivé velikostní skupiny. Pro porovnání je zde uveden i vývoj velkých podniků (nad

⁵⁴ EU SMEs in 2012: at the crossroads, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12* [online]. Rotterdam: Ecorys, 2012 [vid. 2013-04-11]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

250 zaměstnanců). Lze tedy vysledovat trend vývoje těchto ukazatelů, a to jak v období před ekonomickou a finanční krizí, tak také v době, kdy se tato krize naplno projevila, až po postupné mírné ožívování ekonomiky.

Počet podniků

Obrázek 4 ilustruje převahu skupiny nejmenších podniků v celém malém a středním podnikání v EU. U podniků do 9 zaměstnanců je zřejmý nepřetržitý růst jejich množství v období let 2005-2007. Následný pokles byl zaznamenán v letech 2008 a 2009. Už v roce 2010 však došlo k mírnému zvýšení tohoto ukazatele. Přestože v letech, kdy byla evropská ekonomika nejvíce zasažena ekonomickou krizí, počet mikropodniků klesl, neznamenalo to výrazný propad za celé sledované období. Ostatní velikostní skupiny v MSP mají nesrovnatelně menší zastoupení. Také zde se projevil mírný pokles, ale vzhledem k jejich podílu na počtu podniků v MSP to není nijak výrazné snížení. Vývoj ostatních velikostních skupin ve sledovaných letech je poměrně stabilní.

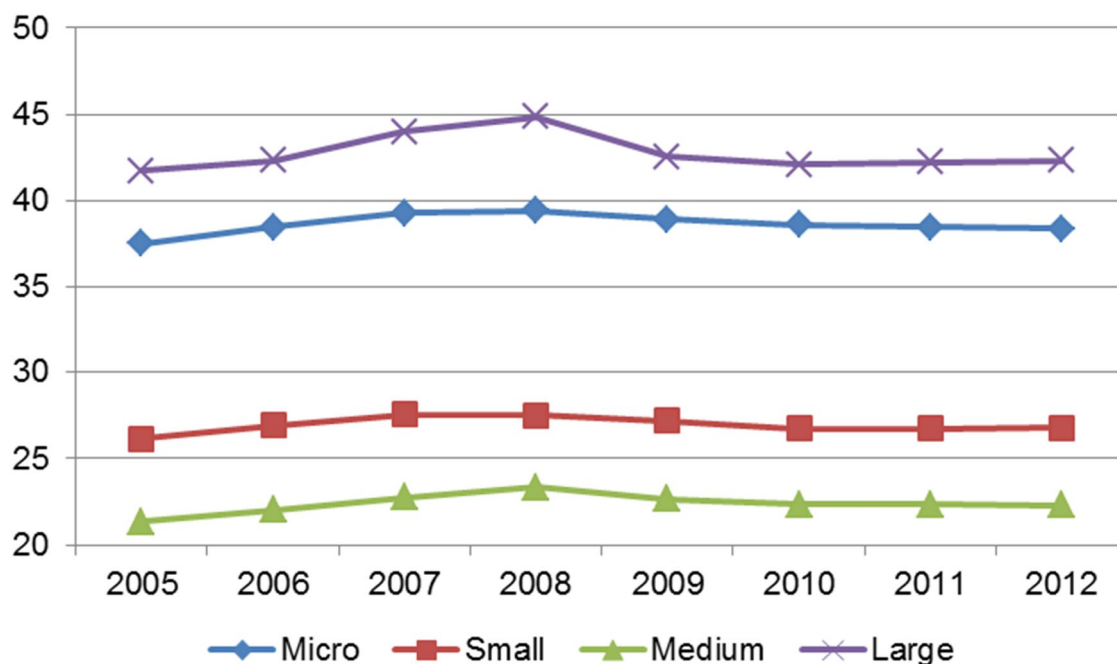
Pozn.: *mikro* (mikropodniky), *small* (malé podniky), *medium* (střední podniky) a *large* (velké podniky)

Obrázek 4: Počet podniků podle velikosti v EU v letech 2005-2012 (v milionech)

Zdroj: Ecorys, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU 2011/12*, převzato

Zaměstnanost

Celková zaměstnanost v sektoru malého a středního podnikání poměrně jasně převyšuje hodnoty zaměstnanosti u velkých podniků. Na obrázku 5 lze vidět, že jednotlivým velikostním skupinám vévodí velké podniky (nad 250 zaměstnanců). Vývoj zaměstnanosti u jednotlivých skupin podniků v období let 2005-2012 je v podstatě shodný. Do roku 2008 zaměstnanost rostla u všech sledovaných skupin. Naopak rok 2009 znamenal poměrně zřetelný propad zaměstnanosti. V sektoru malého a středního podnikání byl zaznamenán největší pokles u středních podniků, ještě více se snížila zaměstnanost u velkých podniků. Následný rok 2010 také nepřinesl zlepšení, i když propad už nebyl tak hluboký. Dá se říci, že roky 2011 a 2012 ukazují pomalou stabilizaci hodnot zaměstnanosti.

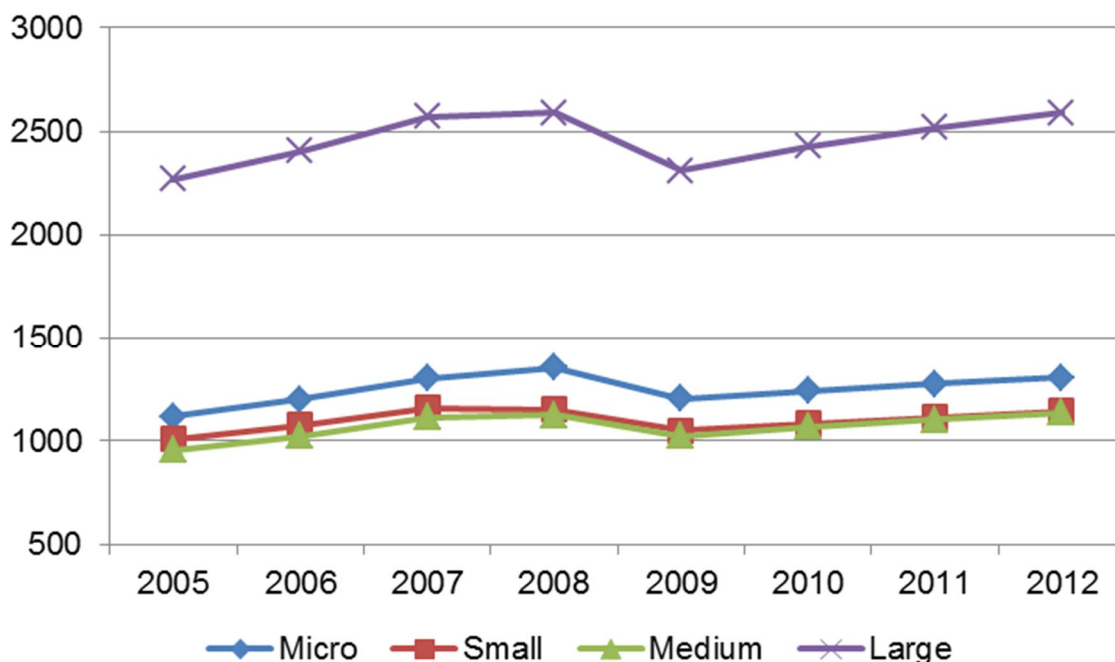
Obrázek 5: Zaměstnanost v EU v letech 2005-2012 (v milionech osob)

Zdroj: Ecorys, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU 2011/12*, převzato

Hrubá přidaná hodnota

Hrubá přidaná hodnota má podobný vývoj jako předcházející ukazatelé. Z celého sledovaného období dosáhla hrubá přidaná hodnota maxima v roce 2008, což platí pro všechny velikostní kategorie. Zlomovým rokem se pak stal rok 2009, kdy došlo k propadu

u všech velikostních skupin podniků. Oproti vývoji zaměstnanosti však hned následující rok hodnota GVA znovu stoupala a bylo tomu tak i v roce 2011 a 2012. Vývoj hrubé přidané hodnoty za období let 2005-2012 v EU ukazuje obrázek 6.

Obrázek 6: GVA v EU v letech 2005-2012 (v bilionech EUR)

Zdroj: Ecorys, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12*, převzato

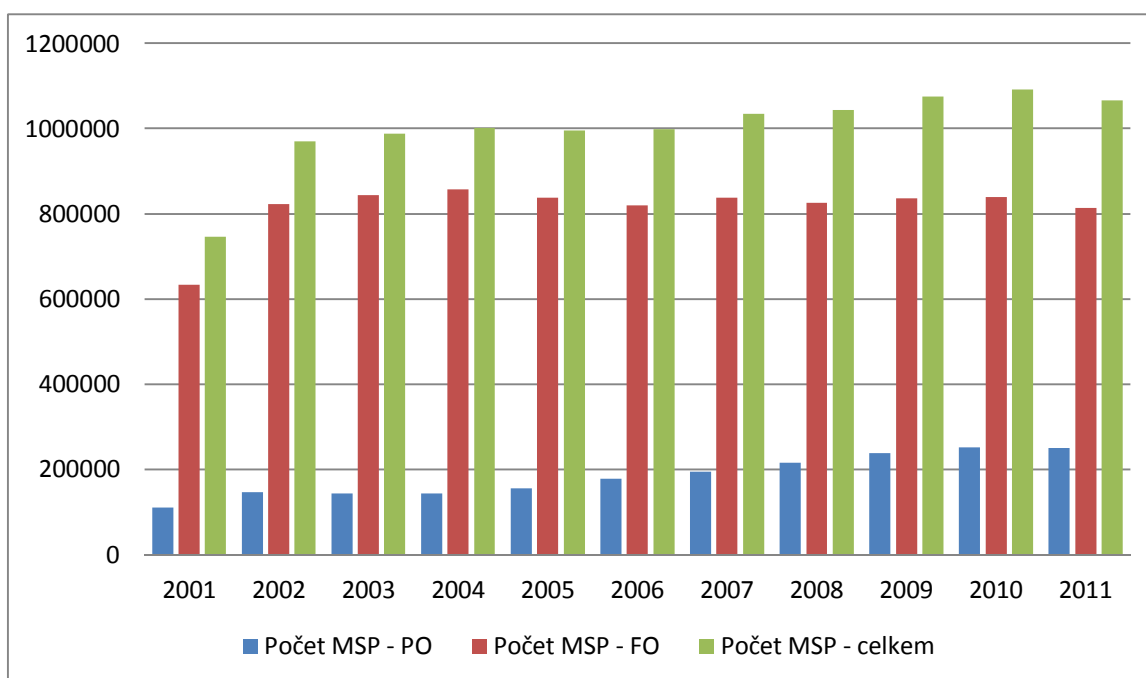
3.2 Základní údaje o MSP v ČR

K 31. prosinci 2011 vykonávalo podnikatelskou činnost v ČR 1 066 787 právnických a fyzických osob s počtem zaměstnanců 0-249 (z tohoto 814 897 FO a 251 890 PO). Oproti předchozímu roku (2010) došlo k poklesu o 25 598 podniků⁵⁵. Vývoj aktivních subjektů MSP v ČR v letech 2001-2011 ukazuje obrázek 7.

Z celkového počtu 746 127 malých a středních podniků provozujících činnost v roce 2001, stoupl jejich počet na 1 066 787 subjektů v roce 2011. Jak dokládá publikace Českého

⁵⁵ Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011 [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2013-01-30]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>

statistického úřadu Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 – 2010⁵⁶, přírůstky či úbytky malých a středních podniků v jednotlivých letech jsou do značné míry závislé na vývoji ekonomické situace v České republice. Všeobecně se má za to, že v růstové fázi ekonomiky počty firem narůstají, podle údajů o MSP v České republice je tomu naopak. Nejvyšší meziroční přírůstek v počtech malých a středních podniků byl zaznamenán v roce 2009, kdy se ekonomika propadla podle HDP v reálném vyjádření meziročně o téměř 5 %. Vzhledem k recesi pracovní místa v zaměstnaneckém poměru k podnikům zanikala, lidé tak našli uplatnění jako samostatně výdělečně činné osoby. Segment malých a středních podniků absorboval poměrně velkou část propuštěných zaměstnanců z velkých firem.

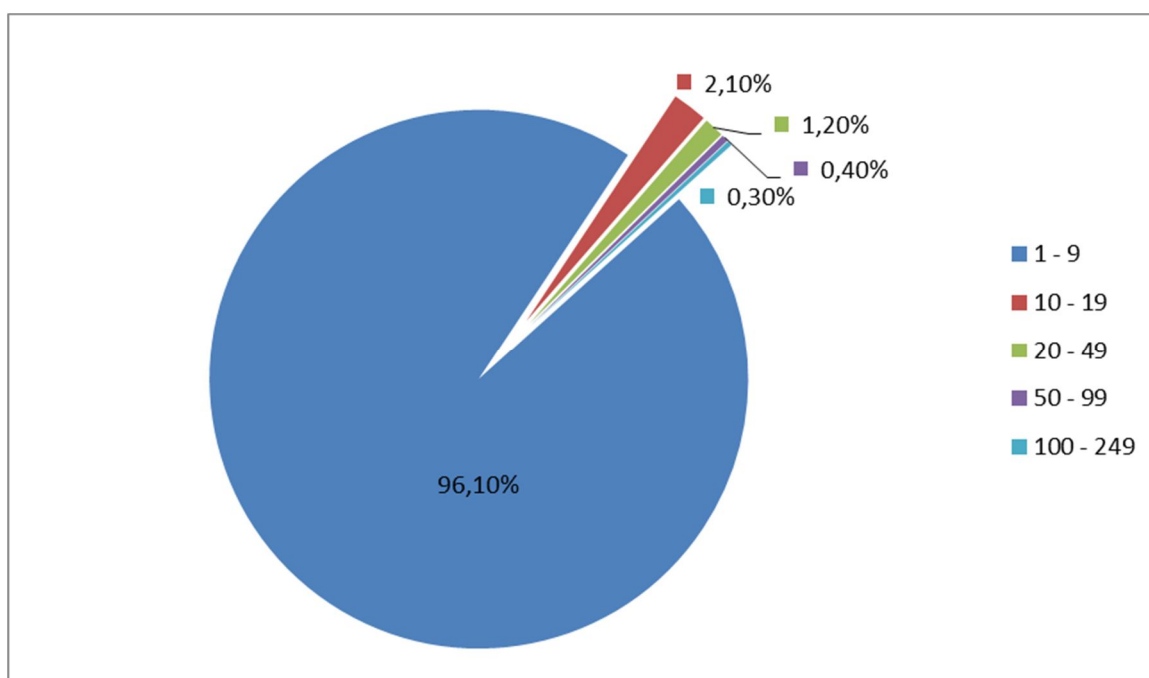
Obrázek 7: Vývoj aktivních subjektů MSP v ČR v letech 2001-2011

Zdroj: Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011, MPO

V celé struktuře malého a středního podnikání dominují, co do počtu podnikatelských subjektů, nejmenší podniky s 1–9 zaměstnanci. V roce 2010 se tato skupina podílela na celkovém množství malých a středních podniků z 96,1 %, v roce 2003 to bylo 95,6 %. Podíl větších firem na celkovém počtu malých a středních podniků, tedy podniků

⁵⁶ Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010 [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-03-27]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

zaměstnávajících 50–99 a 100–249 osob, se od roku 2003 nijak výrazně nemění⁵⁷. Podíl jednotlivých skupin malého a středního podnikání v ČR v roce 2010 ukazuje obrázek 8. Z tohoto obrázku je patrná dominance mikropodniků a malých podniků, ty tvoří naprostou většinu segmentu malých a středních podniků. Naopak podíl středních podniků s 50 – 249 zaměstnanci na celkovém počtu malých a středních podniků činí jen sedm promile. Růsty či poklesy malých a středních podniků v České republice ovlivňovaly a ovlivňují především firmy do 9 zaměstnanců, právě díky jejich převažujícímu zastoupení na celkových počtech. Od roku 2003 do současnosti byly u ostatních velikostních skupin sektoru malého a středního podnikání změny jen v řádu setin procenta, a to z důvodu jejich malého zastoupení na celkovém počtu.

Obrázek 8: Malé a střední podniky v roce 2010 (podle počtu zaměstnanců)
Zdroj: ČSÚ, *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 – 2010*, zpracování vlastní

Dominanci podniků do 9 zaměstnanců nijak významně nenarušil vývoj ekonomiky, ať už pozitivní ekonomický vývoj či nástup ekonomické krize. V období trvání recese došlo u skupiny mikropodniků k nárůstu jejich počtu či jen jejich mírnému poklesu. Hlavním

⁵⁷ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-03-27]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

důvodem je přesun ze zaměstnaneckých vztahů k sebezaměstnání. Počet nejmenších podniků je ovšem tak vysoký, že v konečném úhrnu jsou změny v jejich počtu prakticky zanedbatelné. Z údajů vyplývá, že největší přírůstek u nejmenších podniků do 9 zaměstnanců byl v letech 2006 a 2007. Větší podniky naopak rostly více hlavně v čase před a na počátku konjunktury. V období let 2004 – 2005 měl na zvyšujícím se počtu větších firem hlavní vliv vstup ČR do EU a následný růst zahraničního obchodu a tedy možnost expanze do zahraničí⁵⁸.

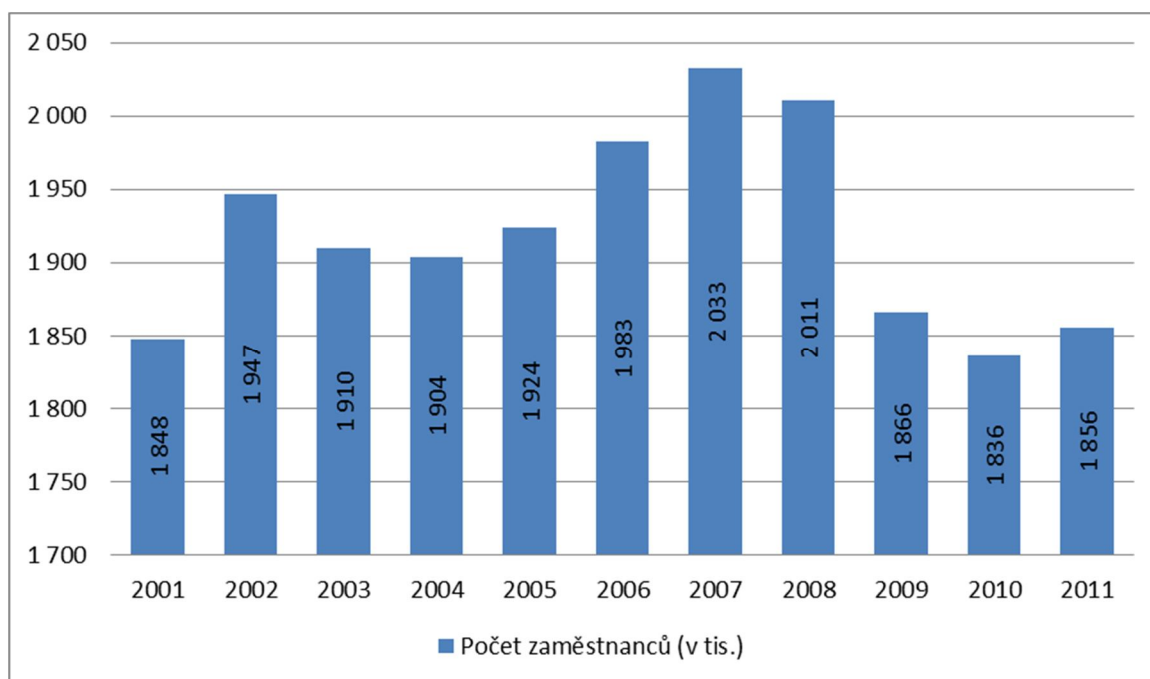
3.3 Zaměstnanost a MSP

Důležitým ukazatelem pro posouzení úspěšnosti malého a středního podnikání je mimo jiné také zaměstnanost. V České republice jsou malé a střední podniky dlouhodobě velmi významnými zaměstnavateli. Celkový počet zaměstnanců v malých a středních podnicích za rok 2011 činil 1 856 000 lidí. Oproti předcházejícímu roku 2010 došlo k nárůstu počtu zaměstnaných v MSP o 20 000 pracovníků. Z celkového počtu zaměstnaných osob v podnikatelské sféře připadá na zaměstnance malých a středních podniků podíl 60,85 %⁵⁹. Obrázek 9 zobrazuje vývoj počtu zaměstnanců MSP v ČR v letech 2001 – 2011. Nejvyšší zaměstnanost v sektoru MSP byla dosažena v roce 2007, kdy se počet zaměstnanců dostal poprvé přes 2 miliony osob. Ještě v následujícím roce se zaměstnanost udržela nad touto hranicí, ale v dalších letech nastal poměrně výrazný propad. V roce 2009 bylo v sektoru malého a středního podnikání zaměstnáno o 145 000 pracovníků méně než v předchozím roce. Celkově se v letech 2009-2011 počet zaměstnanců malých a středních podniků pohyboval na úrovni podobné té z roku 2001. Důvodem tohoto poklesu je nástup ekonomické recese a tedy s tím související propouštění zaměstnanců v jednotlivých

⁵⁸ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-03-27]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

⁵⁹ *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2013-04-02]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>

podnicích. Rok 2010 znamenal nejnižší počet zaměstnaných osob v MSP za sledované období.

Obrázek 9: Vývoj počtu zaměstnanců MSP v letech 2001–2011

Zdroj: MPO, Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011, zpracování vlastní

Počet zaměstnanců v MSP je dán především počtem zaměstnaneckých, tedy závislých vztahů. Na zaměstnanosti tohoto segmentu se také významně podílí další skupiny, např. osoby samostatně výdělečně činné, majitelé obchodních společností, pro které je práce pro firmu hlavní činností, spolupracující členové domácnosti či skupina zaměstnanců pracujících na dohodu o provedení práce a dohodu o pracovní činnosti. V průměru pracuje v jedné firmě segmentu malého a středního podnikání pouze 2,4 zaměstnanec⁶⁰.

Stejně jako v případě vývoje počtu ekonomických subjektů v malém a středním podnikání i ve vývoji zaměstnanosti v tomto segmentu hrají dominantní roli hlavně malé firmy do 9 zaměstnanců. Např. v roce 2010 se podílely na celkové zaměstnanosti MSP podniky s 1–9 zaměstnanci téměř čtvrtinou, podobně jako podniky se 100–249 zaměstnanci (22 %).

⁶⁰ Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010 [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-02]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

Firmy s 20–49 zaměstnanci se podílely zhruba pětinou, další zbylé skupiny byly zastoupeny 15 % (50–99 osob) a 16 % (10–19 osob). I když v období let 2009–2010 celkový počet zaměstnanců v MSP klesal, naopak u skupiny firem s 1–9 zaměstnanci zaměstnanost rostla. V těchto letech trh reagoval na hospodářský pokles z předchozího roku a mikropodniky zaměstnaly za tyto dva roky až 50 tisíc nových zaměstnanců. U větších podniků se zaměstnanost za stejné období naopak snižovala, a to v důsledku poklesu zahraniční poptávky⁶¹. Změny počtu zaměstnanců v segmentu malého a středního podnikání od roku 2004 až 2010 zobrazuje tabulka 6.

Tabulka 6 Meziroční změny počtu zaměstnaných osob v MSP v ČR

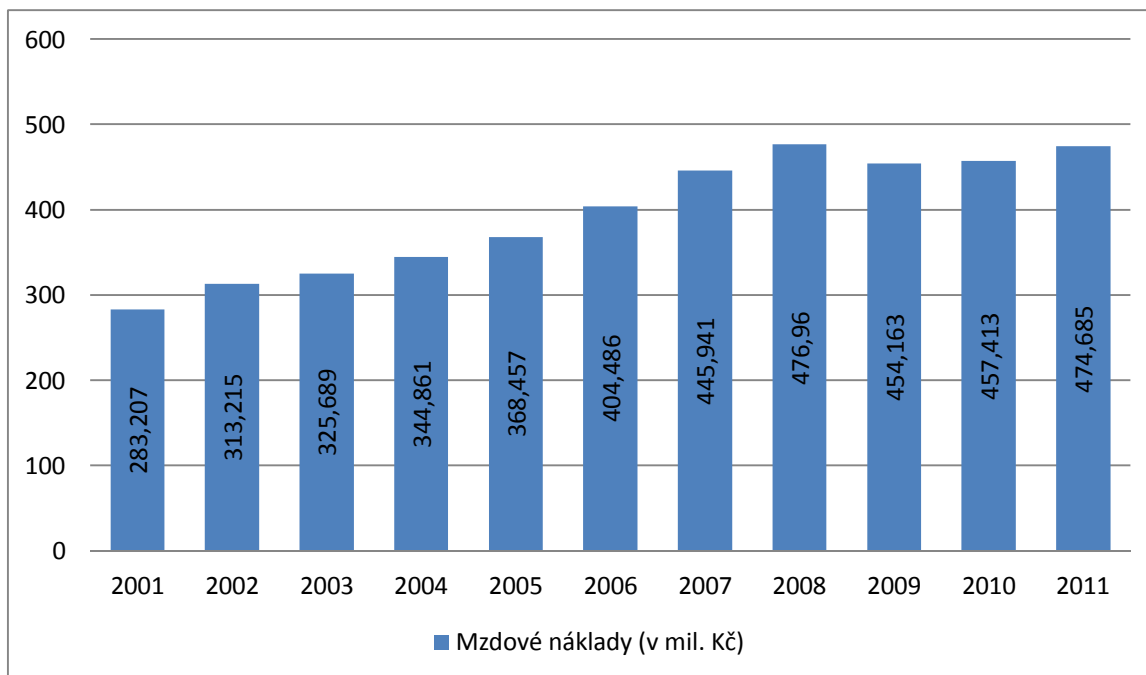
	Celkem	1 - 9	10 - 19	20 - 49	50 - 99	100 - 249
2004	-0,9%	-3,3%	-2,2%	-0,8%	4,5%	3,8%
2005	-2,6%	-7,8%	1,0%	2,4%	0,5%	3,4%
2006	0,2%	-0,7%	-1,5%	-0,4%	2,0%	3,1%
2007	2,1%	1,9%	0,2%	1,7%	1,9%	4,4%
2008	0,7%	-0,4%	0,6%	3,3%	5,0%	-2,2%
2009	-2,2%	1,7%	-0,6%	-5,6%	-6,7%	-6,8%
2010	-0,2%	2,3%	-2,9%	-1,3%	-3,9%	-1,0%
Průměr	-0,4%	-0,9%	-0,8%	-0,1%	0,5%	0,7%

Zdroj: *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 – 2010*, ČSÚ, zpracování vlastní

3.4 Mzdy v sektoru MSP

V roce 2011 činily mzdové náklady v sektoru malého a středního podnikání 474 685 milionů Kč. V průběhu několika posledních let se mzdové náklady na zaměstnance nijak dramaticky neměnily. Nejvyšší náklady na mzdy zaměstnanců v MSP byly zaznamenány v roce 2008 (476 960 milionu Kč). Právě do tohoto roku mzdy vyplácené v malých a středních podnicích rostly. Po mírném propadu v roce 2009 se mzdové náklady znovu zvyšují. Vývoj mezd v malém a středním podnikání v České republice v období let 2001-2011 ukazuje obrázek 10.

⁶¹ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-02]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

Obrázek 10: Vývoj mzdových nákladů v MSP ČR v letech 200 – 2011

Zdroj: MPO, *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020*, zpracování vlastní

Podíl vyplácených mezd v malém a středním podnikání se v čase příliš nemění a tvoří zhruba třetinu objemu všech vyplácených mezd a platů v celé České republice. V období let 2006–2008 rostl objem průměrných mzdových nákladů v MSP o 8,7 %, zatímco v celé ekonomice to bylo jen 7,7 %. Naopak v roce 2009, kdy se naplno projevila ekonomická krize, došlo poklesu mezd a platů u malých a středních podniků o 2,4 % a u ekonomiky jako celku činil propad 2,1 %. Rok 2010 znamenal znovu zvýšení mzdových nákladů oproti předchozímu roku⁶².

Za posledních 10 let se v malém a středním podnikání zvýšila průměrná mzda o více než 70 %. V roce 2011 činila průměrná měsíční mzda v tomto sektoru 21 313 Kč. Meziročně se průměrná mzda zvýšila o 552 Kč, tedy o 2,66 %. Celostátní průměrná mzda v podnikatelské sféře v roce 2011 dosáhla výše 23 744 Kč, což je o 10,24 % více než

⁶² *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-02]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

v sektoru malých a středních podniků. Výše průměrných mezd ovšem záleží na jednotlivých odvětvích⁶³.

Účetní přidaná hodnota vytvořená jedním zaměstnancem v roce 2010 v segmentu malého a středního podnikání činila 689 tisíc Kč. V roce 2003 byla tato hodnota o 196 tisíc Kč menší. Celkově největší nárůst od roku 2003 zaznamenala skupina nejmenších firem, tedy s 1–9 zaměstnanci. Vyšší meziroční růst účetní přidané hodnoty v roce 2009 i 2010 však zaznamenaly větší podniky s 50–249 zaměstnanci. Jedním z hlavních důvodů je fakt, že větší podniky v roce 2010 mnohem více propouštěly své zaměstnance než menší podniky⁶⁴.

3.5 Inovace v MSP

V letech 2008-2010 byl podíl malých inovačních firem na celkovém počtu malých podniků 46,7 % a ve skupině středních podniků tento podíl činil 64%.

V rámci zkoumání úrovně inovací v jednotlivých zemích se vydávají různá mezinárodní porovnání inovační výkonnosti. V Evropě je jedním z nich i *Innovation Union Scoreboard* (dále také IUS), jehož výsledky jsou publikovány každý rok Evropskou komisí. Na základě 25 vybraných ukazatelů vyhodnocuje IUS inovační výkonnost jednotlivých zemí. Z těchto ukazatelů se vytvoří souhrnný inovační index. Česká republika se umístila na 17. pozici ze všech 27 členských zemí Evropské unie. Její roční růst inovační schopnosti dosahuje zhruba 3 %, což patří k nejlepším výsledkům v EU. Česká republika se tak postupně přibližuje průměru celé EU. Hlavními nedostatky v ČR jsou podle IUS nižší dostupnost finančních zdrojů na inovační aktivity, zejména v případě rizikového kapitálu a kvalifikované pracovní síly. Za nedostatečný považuje též počet inovačních subjektů, které využívají právních forem duševního vlastnictví. Pod průměrem EU je ČR

⁶³ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-04]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

⁶⁴ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-04]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

i v průměrné hodnotě veřejných výdajů na vědu a výzkum. Nad evropským průměrem se naopak ČR nachází v oblasti firemní investic do inovací. Tento ukazatel nezahrnuje investice do vědy a výzkumu, v této oblasti ČR zaostává za celoevropským průměrem. V posledních letech má vzrůstající tendenci, což značí, že české podniky používají stále technologicky náročnější výrobu. Ze studie IUS vyplývá, že české inovační podniky zavádějí inovace zvláště s cílem zefektivnit marketingové a organizační činnosti svého podnikání. Pozitivní je také fakt, že podíl prodeje nových produktů zaváděných českými inovujícími podniky je poměrně znatelný⁶⁵.

Výdaje na vědu a výzkum v celém českém podnikatelském sektoru (ze zdrojů podnikových, veřejných i zahraničních) v roce 2010 dosahovaly 36,6 miliard Kč. U malých podniků (do 49 zaměstnanců) se jednalo o 11,3 % a ve středních podnicích pak 26,8 %. Výdaje do vědy a výzkumu směřují u malých podniků zvláště do oblasti služeb a u středních podniků je to především oblast průmyslu a stavebnictví⁶⁶.

V roce 2010 podniky výrazně snížily celkové výdaje na zavádění technologických inovací. Oproti roku 2008 poklesly tyto výdaje o 33 %, přičemž nejvíce se propadly u malých podniků. U technologických inovací převažuje nákup strojů, zařízení a softwaru. Jejich podíl činí 60 % u malých a 55,9 % u středních. Patrný je také vysoký podíl u vnitropodnikového výzkumu a vývoje (30 % u malých a 33 % u středních podniků). Z analýzy ČSÚ vyplynulo, že malé a střední podniky v oblasti technologických inovací spolupracují s jinými subjekty méně než velké podniky. Pro malé a střední podniky byly hlavními partnery jejich zákazníci a dodavatelé zařízení, materiálů, součástí či softwaru. Dále se pak jednalo o ostatní podniky uvnitř skupiny podniků, univerzity a ostatní instituce vyššího vzdělávání, konzultanti, komerční laboratoře a soukromé vědecké a výzkumné

⁶⁵ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-04]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

⁶⁶ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-04]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

institute a konkurenční podniky ze stejného odvětví. Naopak nejmenší spolupráce byla navázána s vládními institucemi nebo veřejnými vědeckými a výzkumnými institucemi⁶⁷.

⁶⁷ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-04]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

4. Hlavní ekonomické ukazatele v MSP

Pro analýzu celkového přínosu malého a středního podnikání nestačí jen údaje o jejich počtu, zaměstnanosti či mzdových nákladech. Způsob jakým ovlivňuje MSP ekonomiku daných států vyjadřují hlavně výkonové ukazatele, investice, zahraniční obchod nebo produktivita práce. Malé a střední podnikání není v tomto ohledu v porovnání s velkými podniky zdaleka tak dominantní. Malé a střední podniky mají i přesto u většiny ekonomických ukazatelů převahu.

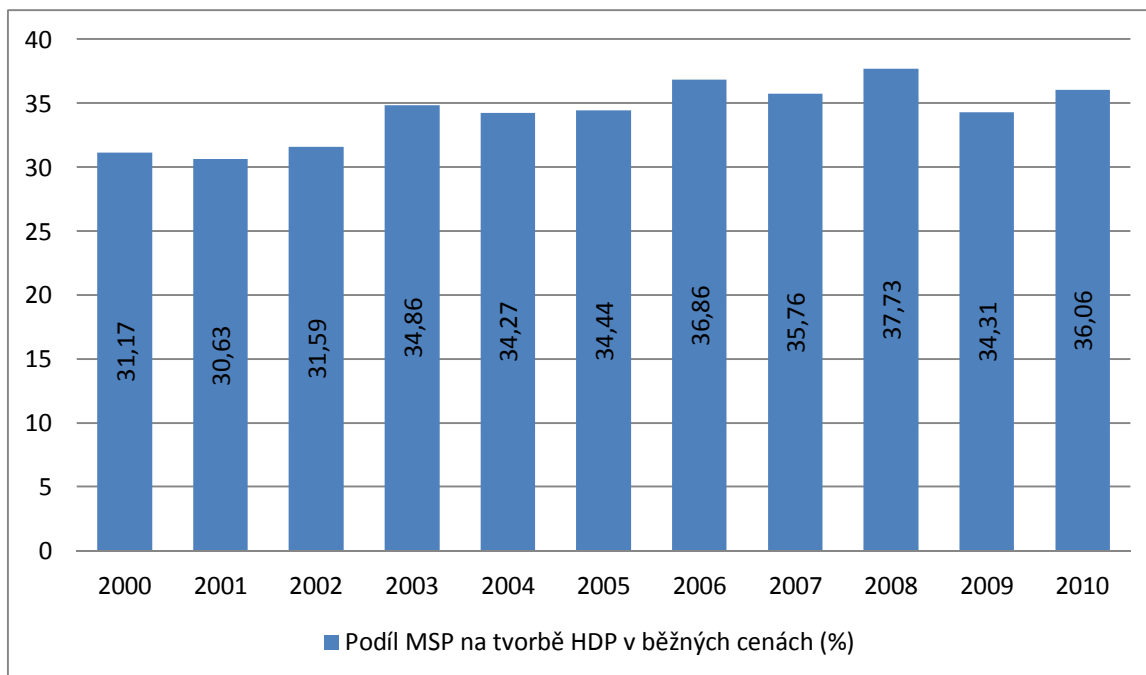
4.1 Výkonové ukazatele MSP

Do roku 2010 byl sestavován Českým statistickým úřadem podíl sektoru malého a středního podnikání na HDP ve velikostním členění. V současnosti ovšem tuto statistiku ČSÚ neuvádí. Jako hlavní výkonové ukazatele jsou zveřejňovány výkony a účetní přidaná hodnota malých a středních podniků.

4.1.1 Podíl MSP na HDP

V období let 2000-2010 se podíl MSP na HDP v České republice stabilně pohyboval okolo 1/3. V roce 2010 činil podíl malého a středního podnikání na HDP 36,06%. Oproti roku 2009 se tento podíl zvýšil zhruba o 2 %. Jak je vidět na obrázku 11, nejvyšší podíl malého a středního podnikání na HDP byl zaznamenán v roce 2008, tedy 37,73 %. V období, kdy se v České republice projevila konjunktura hospodářství, je možné vidět poměrně vysoký podíl malého a středního podnikání na HDP⁶⁸.

⁶⁸ *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-04]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

Obrázek 11: Podíl MSP na tvorbě HDP v běžných cenách

Zdroj: MPO, *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020*, zpracování vlastní

4.1.2 Výkony MSP

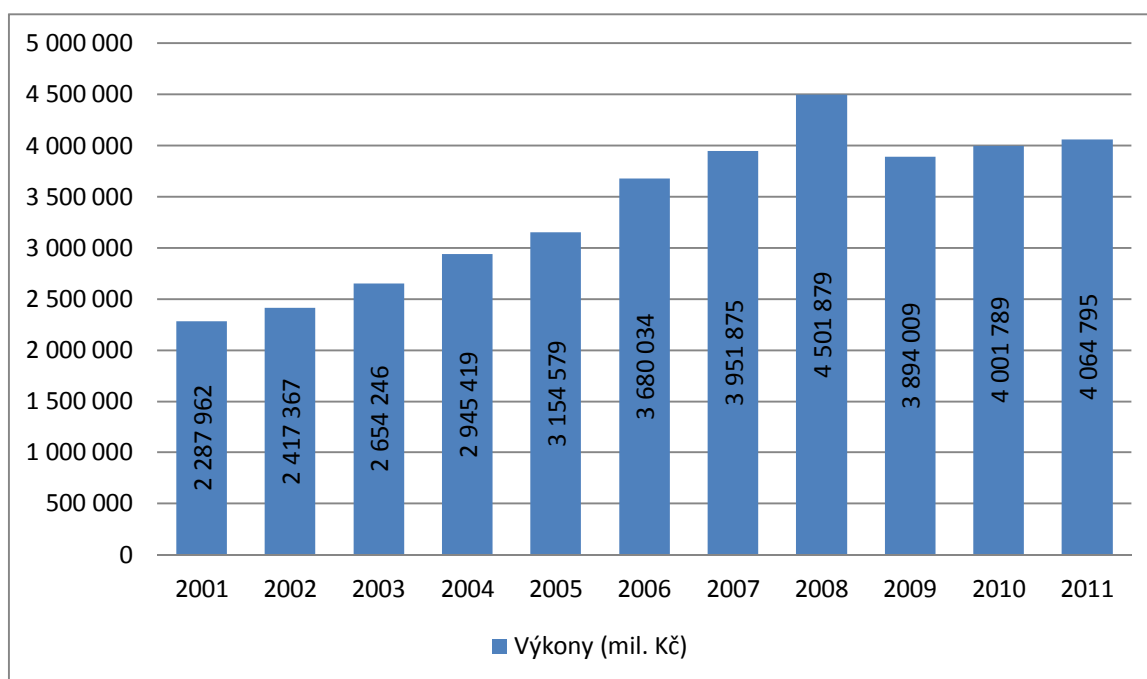
Do hodnoty výkonů firem patří obchodní marže (rozdíl mezi tržbami za prodané zboží a náklady vynaloženými na prodané zboží), tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby a aktivaci. Hodnoty výkonů malých a středních podniků nezaznamenaly v posledních letech výrazné změny. Ve sledovaném období dosahoval podíl MSP pravidelně zhruba 50 % z celého firemního sektoru⁶⁹.

V roce 2011 činily výkony v sektoru malého a středního podnikání 4 064 795 milionů Kč. Oproti roku 2010 došlo ke zvýšení o 63 006 mil. Kč. Podíl výkonů MSP na celkových výkonech dosáhl v roce 2011 49,50 %, což znamená snížení o 1,74 %⁷⁰. Z obrázku 12 je

⁶⁹ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-05]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

⁷⁰ *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2012-11-02]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>.

patrné, že nejvyšších hodnot bylo dosaženo v roce 2008. Následující rok pak došlo ke snížení výkonů, a to až pod úroveň čtyř bilionů korun. V dalších letech však přišel opětovný nárůst nad tuto hranici.

Obrázek 12: Vývoj výkonů MSP v ČR v letech 2001–2011

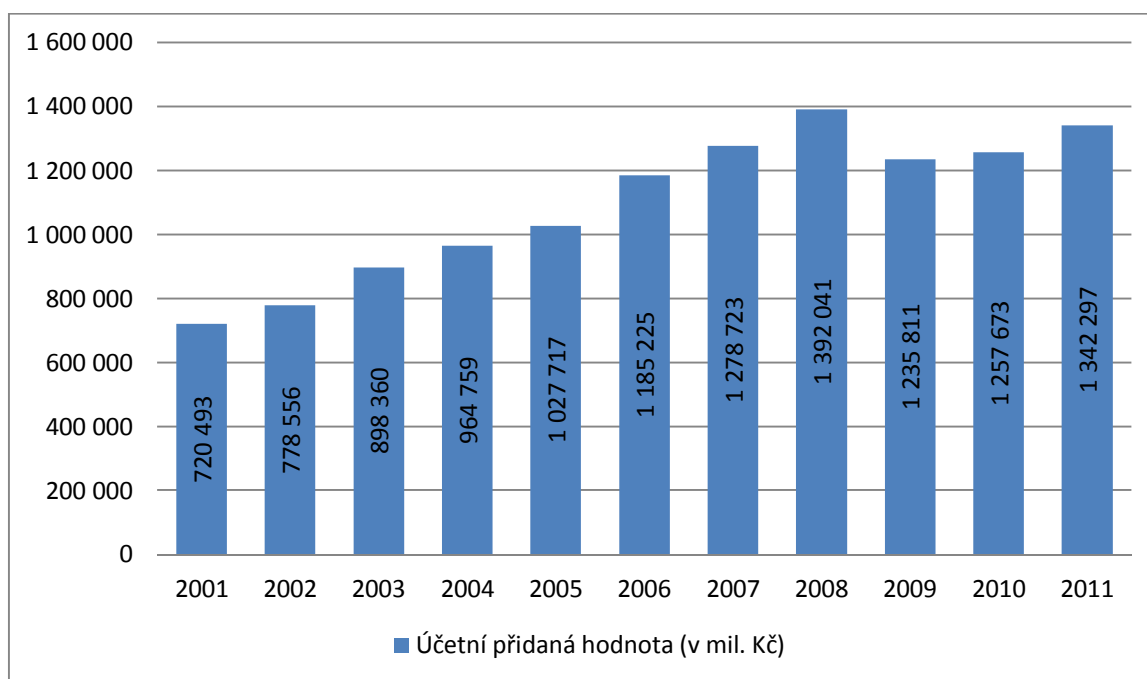
Zdroj: MPO, *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011*, zpracování vlastní

Podíl malých a středních podniků na výkonech celého firemního sektoru byl nižší v letech největší konjunktury (2006 a 2007), velké podniky byly v tomto období výkonnější. Naopak v období krize podíl MSP na výkonech rostl, i když i u nich nastal určitý propad. Tak jako ve většině statistik, největší podíl na výkonech v sektoru malého a středního podnikání měly nejmenší podniky s 1–9 zaměstnanci. Např. v roce 2010 výkony této skupiny tvořily přes 1/3 (33,6 %) celého sektoru MSP⁷¹.

⁷¹ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-07]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

4.1.3 Účetní přidaná hodnota v MSP

Účetní přidaná hodnota znamená součet obchodní marže, tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb, dále přičteme změnu stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby a aktivace, z této sumy se následně odečte výkonová spotřeba (spotřebované nákupy a služby). Podíl MSP na účetní přidané hodnotě v celém firemním sektoru České republiky je vyšší než podíl u výkonů. Nejvyšší hodnota podílu účetní přidané hodnoty malých a středních podniků byla zaznamenána v roce 2008 (54,1 %). To ovšem může souviset se změnou legislativy, kdy byla posílena složka mezd a zisků v sektoru MSP, např. možnost daňových odpočtů pro manžele)⁷². Obrázek 13 ukazuje vývoj účetní přidané hodnoty v MSP v České republice v letech 2001–2011.

Obrázek 13: Vývoj účetní přidané hodnoty v MSP v ČR v letech 200 –2011

Zdroj: MPO, *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011*, zpracování vlastní

⁷² *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-05]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

Z obrázku je vidět, že po roce 2008, kdy byla zaznamenána nejvyšší úroveň účetní přidané hodnoty, došlo v následujícím roce k poklesu. Ovšem od roku 2010 se účetní přidaná hodnota znovu zvyšovala a v roce 2011 dosáhla hodnoty 1 342 297 milionů Kč.

4.1.4 Tržby v MSP

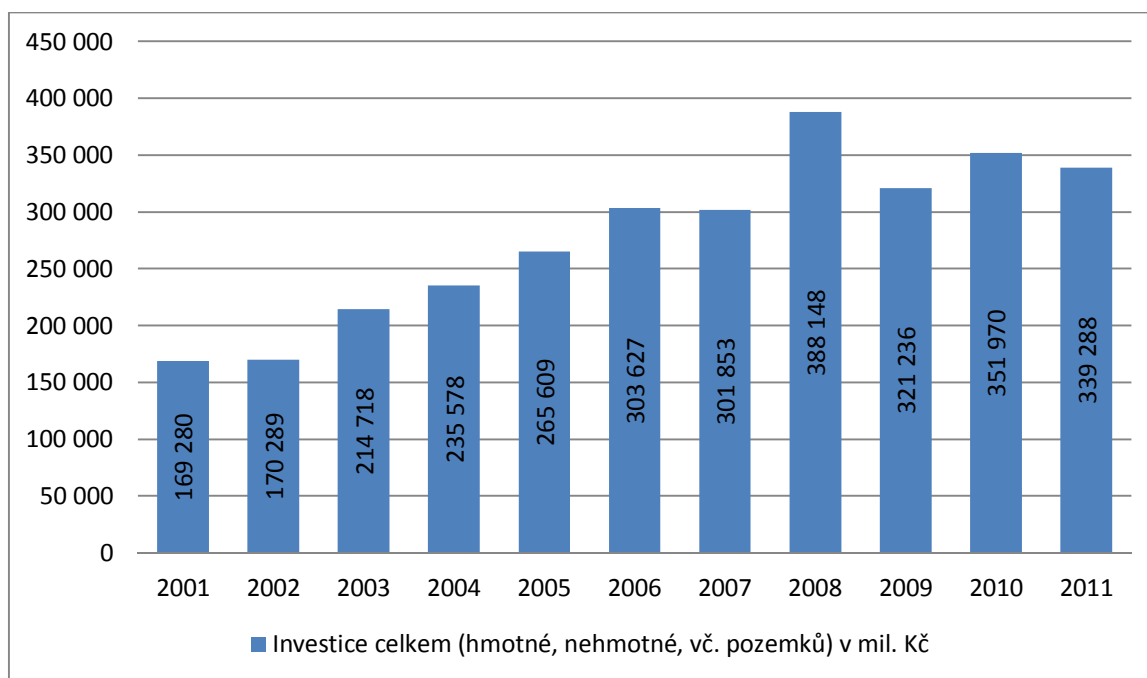
V sektoru malého a středního podnikání v roce 2010 dosáhly tržby za vlastní výkony a zboží 6271,8 miliard Kč. Podíl MSP na celkových tržbách firemního sektoru v České republice činil 59,4 %. Na nejvyšší úroveň se dostal v roce 2003 (61,3 %), naopak na nejnižší podíl 59 % byl zaznamenán v roce 2006. Ze všech výkonnostních ukazatelů dosahují podíly tržeb MSP na celém firemním sektoru nejvyšších hodnot. Co se týče velikostních skupin malého a středního podnikání v podílu na tržbách, dominantní jsou znovu nejmenší podniky. Jejich podíl dosáhl v roce 2010 34,2 % z celého segmentu MSP⁷³.

4.2 Investice v MSP

Hodnota investičních nákladů (hmotné a nehmotné, včetně pozemků) v roce 2011 v segmentu malého a středního podnikání dosáhla výše 399 288 milionů Kč. Oproti roku 2010 došlo k poklesu o 12 682 milionů Kč. Nejvyšší hodnota pořízeného dlouhodobého majetku byla zaznamenána v roce 2008. Příčinou je fakt, že v tomto roce vstoupilo v platnost několik opatření podporujících malé a střední podnikatele. Byla zavedena např. rovná daň z příjmu (15 % ze superhrubé mzdy), ekologická daň či stropy na placení zdravotního a sociálního pojištění. Ovšem u některých ekonomických aktivit znamenala reforma určité problémy. Příkladem může být zpřísnění podmínek při půjčce od bank u developerů, kteří od roku 2008 musí mít více vlastních zdrojů, aby od banky mohli obdržet půjčku. V následujícím roce 2009 došlo k prudšímu poklesu investic v MSP, ovšem tato hodnota v roce 2010 znovu stoupla, i když ne na takovou úroveň jako v roce

⁷³ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-05]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

2008, viz obrázek 14. V roce 2010 činil podíl investic MSP na celkových investicích firemního sektoru 62,8 %, což byl také nejvyšší dosažený podíl za sledované období. Na tomto výsledku mají největší podíl nejmenší podniky do 9 zaměstnanců. Jejich investice činily 51,9 % z celého sektoru malého a středního podnikání a jako jediná velikostní skupina v MSP v tomto roce zaznamenala nárůst⁷⁴.

Obrázek 14: Vývoj investičních nákladů v MSP v ČR v letech 2001–2011

Zdroj: MPO, Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011, zpracování vlastní

Z obrázku 14 je lze vysledovat, že za období let 2001-2011 vzrostly investice malých a středních podniků zhruba o 50%.

4.3 Produktivita práce v MSP

Produktivita práce vyjadřuje, efektivitu zacházení s výrobními faktory. Zde je zjišťována produktivita podle tržeb a podle účetní přidané hodnoty. Tržby na jednu zaměstnanou

⁷⁴ Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010 [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-08]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

osobu u MSP vzrostly od roku 2003 až do roku 2010 o 811 000 Kč na 2,419 milionů Kč. V období let 2003–2008 neustále produktivita rostla, pokles zaznamenala až v roce 2009. Je to způsobeno tím, že sektor malého a středního podnikání za hospodářské krize pojímal pracovníky propuštěné z větších firem. Největší produktivitu práce z celého MSP má skupina s 50–99 zaměstnanci, naopak nejmenší podniky s 1–9 zaměstnanými osobami.

U produktivity práce podle účetní přidané hodnoty na jednu zaměstnanou osobu je v absolutním vyjádření dosahována nižší suma, než je tomu u produktivity podle tržeb. To ovšem způsobuje rozdílnost objemů v čitateli zlomku ve výpočtech. Prakticky ve všech letech období 2003 – 2010 je produktivita práce úměrná velikosti skupiny. Tedy čím větší skupina, tím větší produktivita práce podle účetní přidané hodnoty. V roce 2009 nejvíce poklesla právě produktivita práce u nejmenších podniků. Tempo růstu produktivity práce měřené účetní přidanou hodnotou na zaměstnanou osobu je celkem za segment nižší než podle tržeb. Znamená to, že celý sektor malého a středního podnikání není příliš úspěšný ve vytváření co nejvyšší přidané hodnoty (vyšší podíl výrobků s vyšší přidanou hodnotou)⁷⁵.

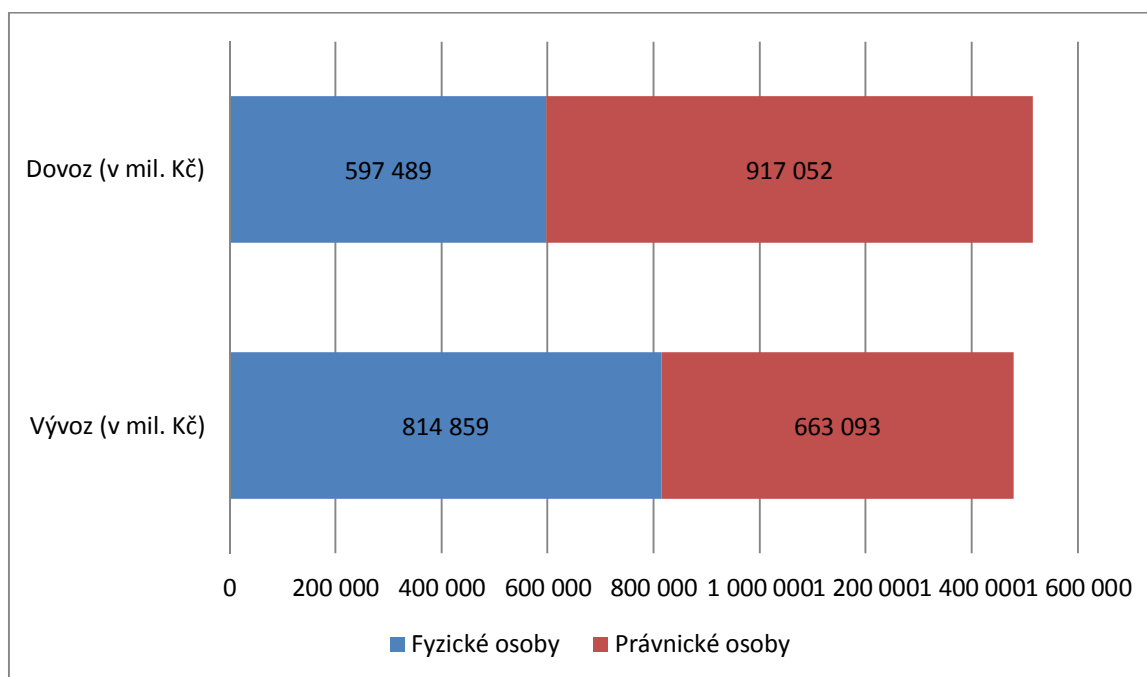
4.4 Zahraniční obchod a MSP

V zahraničním obchodě, v letech 2010 a 2011 dosáhly malé a střední podniky nárůstu absolutní hodnoty čistého vývozu (vývozy – dovozy). V roce 2011 se meziročně zvýšil vývoz malých a středních podniků o 175 116 mil. Kč (tj. o 11,85 %). Hodnota vývozu v tomto roce dosáhla úrovně 1 477 592 milionů Kč a dovozy činily 1 514 541 milionů Kč. Na celkovém dovozu za celou českou ekonomiku se tak v roce 2011 podílely malé a střední podniky z 56,6 %. Na celkovém vývozu ve stejném to byl podíl 51,5 %⁷⁶.

⁷⁵ *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-04-08]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

⁷⁶ *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2013-04-08]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>.

Obrázek 15 ukazuje, jak se podílely právnické a fyzické osoby na vývozu a dovozu v celém sektoru MSP v roce 2011.

Obrázek 15: Dovoz a vývoz v MSP (FO a PO) v roce 2011

Zdroj: MPO, *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011*, zpracování vlastní

U dovozů v segmentu malého a středního podnikání v roce 2011 zaznamenaly větší hodnotu právnické osoby, a to sumou 917 052 milionů Kč. Naopak na vývozech se podílely fyzické osoby o 151 820 milionů Kč více než PO. Čisté vývozy (vývoz – dovoz) tak činily u fyzických osob 217 370 milionů Kč za rok 2011, kdežto u právnických osob se dostala hodnota čistých vývozu do záporných hodnot (-253 959 milionů Kč).

4.5 Ekonomické ukazatele podle kategorií CZ NACE

NACE je statistická klasifikace ekonomických činností, která je používána v Evropské unii od roku 1970. Statistiky vzniklé za použití klasifikace NACE lze porovnávat v celé Evropské unii a pro členské státy EU jsou povinné. NACE dělí ekonomické činnosti tím způsobem, že každé statistické jednotce, která vykonává nějakou ekonomickou činnost, lze přiřadit kód NACE. Ekonomickou činností se rozumí výroba určitého výrobku nebo služby při použití kombinace výrobních prostředků, práce, výrobních postupů a meziproduktů.

NACE má své přesné postupy při označování jednotlivých úrovní, ty jsou dohromady čtyři (sekce, oddíly, skupiny a třídy)⁷⁷.

Přehled jednotlivých ekonomických ukazatelů u vybraných významných kategorií CZ NACE v sektoru malého a středního podnikání za rok 2011 přináší tabulka 7.

Tabulka 7 Souhrnné informace o MSP za rok 2011

	Ukazatel				
	Počet aktivních subjektů	Počet zaměstnanců (tis. osob)	Výkony (mil. Kč)	Účetní přidaná hodnota (mil. Kč)	Investice celkem (mil. Kč)
Zemědělství, lesnictví, rybářství	1 461	69	101 924	29 850	16 769
Průmysl	173 292	598	1 514 756	407 968	121 534
Stavebnictví	162 099	199	528 206	129 186	32 184
Obchod	227 184	367	563 952	247 370	40 765
Doprava a skladování	37 721	99	254 283	65 704	17 165
Ubytování, stravování a pohostinství	55 918	97	101 696	34 770	4 672
Informační a komunikační činnosti	34 818	53	142 260	57 512	8 804
Peněžnictví a pojišťovnictví	25 601	18	42 321	29 641	9 968
Ostatní služby	348 760	356	815 398	340 296	87 426
Celkem	1 066 784	1 856	4 064 795	1 342 297	339 288

Zdroj: MPO, *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020*, vlastní zpracování

Největší zastoupení v roce 2011, co se týče počtu aktivních podnikatelských subjektů v malém a středním podnikání, zaznamenal sektor služeb. Naopak nejméně podnikatelských subjektů v MSP se vyskytuje v zemědělství, lesnictví a rybářství. Nejvíce pracujících osob je zaměstnáno v průmyslu, a to 598 000 pracovníků. Velké množství zaměstnanců oproti jiným mají i sektory obchodu a služeb, na druhé straně peněžnictví a pojišťovnictví zaměstnává nejméně osob (18 tisíc zaměstnanců). Podle kritéria výkonů se na prvním místě za rok 2011 umístil průmysl, dosáhl hodnoty 1 514 756 milionů Kč. Za průmyslem, i když s výrazným odstupem, se nachází sektor služeb s výkonem 815 398 milionů Kč. Tak jako v předešlém ukazateli i u výkonů byla nejmenší hodnota zaznamenána v peněžnictví a pojišťovnictví. Dá se říci, že kritérium účetní přidané hodnoty jednotlivých sektorů kopíruje předešlé pořadí u výkonu podniků. V roce 2011

⁷⁷ *Klasifikace ekonomických činností (CZ – NACE)* [online]. Businessinfo, 2013 [vid. 2013-04-08]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/klasifikace-ekonomickych-cinnost-cz-nace-3101.html>

tedy dosáhl průmysl nejvyšší účetní přidané hodnoty (407 968 milionů Kč) a se sumou 340 296 milionů Kč se na druhém místě umístil sektor služeb. Jako poslední ukazatel byly sledovány celkové investice (hmotné, nehmotné a pozemky). Rovněž u investic vévodí průmysl. V roce 2011 průmyslové podniky v MSP investovaly celkem 121 534 milionů Kč. V sektoru služeb v malém a středním podnikání se celkem pořídil dlouhodobý majetek za 87426 milionů Kč. Nejméně se pak investovalo v oblasti ubytování, stravování a pohostinství, zde činily celkové investice 4 672 milionů Kč.

Celkově lze konstatovat, že kromě počtu podnikatelských subjektů, mají ve všech ukazatelích v MSP poměrně jasnou převahu průmyslové podniky. Malé a střední podniky v oblasti služeb převyšovaly ty průmyslové právě jen v počtu aktivních podnikatelských subjektů. V ostatních ukazatelích byly vždy na druhé příčce za průmyslem.

4.6 Dílčí shrnutí

Malé a střední podniky hrají významnou roli v celé podnikatelské sféře a to nejen co se jejich počtu týče. Jejich podíl tvoří 99,8 % z celkového množství podnikatelských subjektů v České republice (z toho zhruba 96 % tvoří nejmenší podniky s 1-9 zaměstnanci). Malé a střední podniky jsou také významnými zaměstnavateli, v roce 2011 činil jejich podíl na zaměstnanosti v celé podnikatelské sféře 60,85 %. Podíl vyplácených mezd v malém a středním podnikání tvoří zhruba třetinu objemu všech vyplácených mezd a platů v ČR. Ve výši průměrné mzdy však malé a střední podniky v roce 2011 zaostávaly o 10,24 % za celostátním průměrem celé podnikatelské sféry. Také účetní přidaná hodnota na jednoho zaměstnance u MSP je nižší než u firemního sektoru, a to o 8,1 %. Celkově se dá říci, že produktivita v posledních letech v sektoru MSP klesá.

Z pohledu výkonových statistik se podíl MSP na objemech u příslušných ukazatelů za firemní sektor pohybuje dlouhodobě mezi 50-60 %. Podíl výkonů v MSP dosáhl 49,5 %, účetní přidaná hodnota činila zhruba 52,1 % a tržby se pohybovaly okolo 59,4 %. Také u ukazatele investičních nákladů dosahuje malé a střední podnikání vysokého podílu, a to 62,8 %.

Co se velikostních skupin týče, v MSP jasně dominují u většiny statistických ukazatelů nejmenší podniky s 1-9 zaměstnanci. V kategoriích CZ NACE vévodí v malém a středním podnikání průmyslové podniky.

Malé a střední podnikání dosáhlo v Evropské unii velmi významného postavení. V hodnocení počtu malých a středních podniků tvoří malé a střední podniky 99,8 % všech podnikatelských subjektů. U zaměstnanosti se tento podíl pohybuje okolo 67 % a hrubá přidaná hodnota činí 58 %. V porovnání s malým a středním podnikáním v EU se tedy to české nijak zásadně neliší. U zaměstnanosti a výkonového ukazatele dosahuje sektor MSP v České republice o něco nižších hodnot.

V období ekonomické krize došlo v sektoru malého a středního podnikání ke zhoršení většiny ekonomických ukazatelů. Pozice malých a středních podniků se i přes tento pokles prakticky nezměnila. Důvodem je, že sektor MSP nezaznamenal tak znatelný propad jako velké podniky. Naopak u skupiny nejmenších podniků v MSP v tomto období zaměstnanost rostla. Stále tak můžeme považovat malé a střední podniky za hlavní hnací motor ekonomiky.

5. Příklad podniku v MSP – InWeld CZ s.r.o.

Tato kapitola se zabývá konkrétním podnikem spadajícím do kategorie malého a středního podnikání. Dají se zde ilustrovat určité závěry učiněné v předešlých kapitolách. Jedná se tedy o pohled na podnikání ze samotné praxe, což ne vždy znamená shodu se všemi teoretickými předpoklady.

Podnik InWeld CZ s.r.o. patří do skupiny mikropodniků (1-9 zaměstnanců) a řadí se do sektoru nefinančních soukromých národních podniků. V této části práce jsou uvedeny nejen základní informace o firmě InWeld CZ s.r.o., ale také o vývoji celé společnosti od jejího vzniku. Hlavní pozornost je soustředěna na charakteristiku samotné společnosti InWeld CZ s.r.o. Dále jsou zde uvedeny plány společnosti do budoucnosti. Přináší rovněž zajímavý pohled jednatele této společnosti na celé podnikatelské prostředí v České republice a na aktuální problémy, kterým podnik musí čelit. Veškeré informace o společnosti InWeld s.r.o. byly poskytnuty jejím společníkem a jednatelem Dis. Karlem Kousalem.

5.1 Základní informace o společnosti

Základní údaje o společnosti InWeld CZ s.r.o. a jejím zařazení v rámci jednotlivých skupin malého a středního podnikání jsou převzaty z Administrativního registru ekonomických činností⁷⁸ (dále také ARES), který umožňuje vyhledávat informace o všech evidovaných ekonomických subjektech v celé České republice. Tento registr spadá pod Ministerstvo financí. Zobrazují se zde údaje o podnicích z jednotlivých registrů státní správy, např. z obchodního rejstříku, registru ekonomických činností, živnostenského rejstříku, registru plátců DPH či z insolvenčního rejstříku aj.

⁷⁸ *Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2013 [vid. 2013-04-11]. Dostupný z: <http://www.info.mfcr.cz/ares/>

InWeld CZ s.r.o.

Datum zápisu do obchodního rejstříku: 26. 1. 2010

Typ subjektu: právnická osoba tuzemská

Předmět podnikání:

Pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor

výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona

Velikostní kategorie dle počtu zaměstnanců: 1 - 5 zaměstnanců

Živnosti: Výroba, obchod, a služby neuvedené v přílohách 1 a 3 živnostenského zákona

Obory činnosti: Zprostředkování obchodu a služeb

Velkoobchod a maloobchod

Poradenská a konzultační činnost, zpracování odborných studií a posudků

Druh živnosti: Ohlašovací volná

5.2 Vznik společnosti

Obchodní společnost InWeld s.r.o. vznikla v roce 2010 vyčleněním specifické činnosti v oboru průmyslového svařování ze zaběhnuté obchodní firmy ACE EX s.r.o. Firma InWeld byla založena dvěma společníky Karlem Kousalem a Dis. Karlem Kousalem a její vznik se datuje k 26. 1. 2010. Oba společníci a zároveň jednatelé měli již před založením této společnosti podnikatelské zkušenosti i z jiných oborů, což zúročili při zakládání společnosti InWeld s.r.o. Hlavní prioritou pro ně bylo založit společnost s co nejnižšími náklady a tím nejefektivnějším možným způsobem.

Ještě před založením podniku si společníci provedli průzkum trhu a zhodnotili své možnosti. Po řádném průzkumu stanovili jasné cíle, požadavky a vlastní očekávání. Zvláště se soustředili na určení hlavního zaměření společnosti, tedy na nabízené zboží a služby. Rozhodli se specializovat se jen na určité produkty vyhlášených výrobců. Poté se soustředili na vlastní přípravu vstupu na trh.

Při zakládání podniku spoléhali pouze na své vlastní zdroje. Vycházeli ze svých předchozích zkušeností, že se prakticky nedá na začátku počítat s pomocí od bank, různých

organizací či od státu. Hlavní důvod, který uvádí je, že v tomto okamžiku firma nemá žádnou historii, obrat či zisk. Pro začínající podniky znamená získání finančních prostředků poměrně velký problém. Navíc samotné vygenerování prvního skutečného čistého zisku, se kterým je možné pracovat, nějakou dobu trvá. Je třeba s tím před založením podniku počítat. Důležitým momentem je kromě vyřešení finanční stránky také získání kontaktů na zákazníky a dodavatele. U nových potenciálních zákazníků často narazili na problém, že mají většinou již dlouholeté obchodní vztahy. Proto je mnohdy těžké přesvědčit je, aby si nabídku jiné společnosti vůbec vyslechli.

Od svého založení má společnost stabilně okolo 5 zaměstnanců, patří tedy do skupiny mikropodniků. Společnost InWeld s.r.o. se zabývá převážně obchodní činností, takže při hledání zaměstnanců se soustředili především na výběr obchodních zástupců. V tomto ohledu si dali záležet, aby vybrali kvalitní zástupce, kteří mají zájem pracovat a reprezentovat společnost. Museli si však dát pozor na tzv. „dvojí agenty“, které posílá konkurence pro získání informací.

5.3 Činnost společnosti

Společnost InWeld s.r.o. se zabývá výhradně prodejem zboží sortimentu předních světových výrobců v oboru průmyslového svařování jako je ESAB, KJELLBERG, HYPERTHERM, CEBORA, DALEX, BINZEL, SAINT GOBAIN aj. Dále také firma poskytuje odborné poradenství a zajišťuje odborná školení.

Konkrétní produkty společnosti:

- ✓ přídavné svařovací materiály, svařovací zdroje a technika
- ✓ brusné materiály
- ✓ autogenní technika
- ✓ spotřební materiál (průvlaky, hubice, difuzory, atd.)
- ✓ svařovací hořáky
- ✓ ochranné pracovní pomůcky (rukavice, brýle, svářecí zástěry, atd.)
- ✓ spotřební díly pro plazmové, laserové a autogenní řezání

- ✓ ruční a elektrické nářadí
- ✓ pístové a šroubové kompresory
- ✓ samostmívací masky
- ✓ chemie pro svařování
- ✓ pásové pily a pilové pásy
- ✓ průmyslové odsávání (svařování, broušení, atd.)

V oblasti průmyslového svařování působí velké množství firem. Společnost InWeld s.r.o. má spoustu konkurentů a tak jako ve většině oborů je složité prosadit se. Pro ně jako pro malou firmu je to o to složitější, že mají trh většinou rozděleny větší ekonomicky silné podniky, kterým je těžké konkurovat. Je proto důležité zvolit vhodnou taktiku v souboji o zákazníky, ať už formou dohody s některými konkurenty či jít cestou konkurenčního boje.

5.4 Vývoj společnosti a její ekonomická situace

Společnost InWeld s.r.o. je od svého vzniku poměrně ekonomicky stabilní. Vzhledem k určitým svým důvodům jednatel firmy Dis. Karel Kousal uvedl pouze přibližný obrát, který společnost dosáhla v jednotlivých letech od roku 2010. Tržby společnosti činily v každém roce zhruba 20 % z uvedeného obrátu. Jak je vidět níže, nejvyšší obrát zaznamenala společnost InWeld s.r.o. v roce 2011.

Tržby v jednotlivých letech:

Rok 2010: do 20 milionů Kč

Rok 2011: do 30 milionů Kč

Rok 2012: do 20 milionů Kč

Ekonomická krize zasáhla také obor, ve kterém působí společnost InWeld s.r.o. V roce 2008 to dokonce stálo existenci jednu firmu dříve založenou oběma společníky. Podnik dodává do středního a těžkého průmyslu, a jakmile tito zákazníci přestávají odebírat zboží, je to zvláště pro takto malou firmu hodně složitá situace. Pokud se tak stalo, zatím se jim vždy podařilo najít včas náhradní řešení. V opačném případě je to pro podnik přímo likvidační.

Při financování běžného chodu společnosti či investic používají převážně své vlastní finanční zdroje. Snaží se tedy vyhnout bankovním půjčkám, zároveň také neuvažují v současnosti o možnosti využít různé formy dotací. Před několika lety zvažovali žádost o dotaci ze zdrojů Evropské unie, ale po určitých zkušenostech jejich obchodních partnerů již spoléhají pouze na sebe a své finanční prostředky. U státních či evropských dotací pro rozvoj podnikání mají pocit, že jsou určeny jen pro vyvolené. Jednak je pro jejich získání potřeba splnit většinou nesplnitelné podmínky a nikdy nemá společnost jistotu, že takovou pomoc opravdu obdrží. Pokud to nebude nezbytně nutné např. pro uzavření nějakého velkého kontraktu, budou se nadále snažit vyhýbat i bankovním financím.

Celkově je jednatel společnosti přesvědčen, že stát nedokáže vytvořit příznivé prostředí pro podnikatele. Zbytečné administrativní nároky zatěžují podniky a zabírají čas, který by mohli využít k rozvoji své společnosti. Místo toho, aby stát zjednodušoval podmínky pro začínající, ale i dlouhodobě podnikající osoby, tak činí spíše opak. V některých případech se zbavuje určité zodpovědnosti, kterou přenáší na podniky. Příkladem je odvod DPH, kdy podnikatel ručí za to, že jeho odběratel odvede řádně DPH. Pro podniky se tak stávají tyto podmínky jen další překážkou v už tak velmi konkurenčním prostředí.

Přes veškeré překážky a problémy se společnosti InWeld s.r.o. daří. Nyní mají jednatelé před uzavřením několika velkých kontraktů, díky kterým jejich společnost výrazně ekonomicky posílí. Rozšíření svých kapacit ale v nejbližší době nechystají.

Závěr

Malé a střední podniky výrazně ovlivňují většinu ekonomických ukazatelů. Zaměstnávají zhruba 2/3 osob pracujících v celém firemním sektoru a stabilně dosahují zhruba 50-60% podíl ve výkonových ukazatelích. Jejich význam pro ekonomiku je tedy nesporný. Ovšem přínos malého a středního podnikání nespočívá jen v ovlivňování ekonomiky. Malé a střední podniky jsou více spjaté s daným regionem než velké podniky. Často napomáhají vývoji těchto regionů a zapojují se více do veřejného dění např. formou podpory některých místních projektů či osob a různých sdružení (sponzoring). Dokáží rychleji a pružněji reagovat na požadavky trhu a tvoří důležitou subdodavatelskou síť pro velké podniky. Malé a střední podniky na druhou stranu nejsou tak silné jako velké podniky, což přináší i jisté problémy. Příkladem může být přístup ke kapitálu a tím i k možnosti rozvíjet své podnikání. To se projevuje především u investic do inovací, velké podniky mají v tomto směru mnohem větší možnosti. Malé a střední podniky jsou také ohrožovány velkými nadnárodními organizacemi, které mnohdy udržují dumpingové ceny a znemožňují tak vstup těmto firmám na jednotlivé trhy.

Tak, aby se malé a střední podnikání dále rozvíjelo, je nutné stále pracovat na zlepšování podmínek v celém podnikatelském segmentu. Pokud se podaří zvýšit úroveň podnikatelského prostředí v České republice, zcela jistě se to pozitivně projeví i na samotné ekonomice. Jako důležité se jeví snížení administrativní zátěže firem a zlepšení přístupu k financím či pomoc při zvýšení konkurenceschopnosti podniků. Jsou to hlavní problémy, kterým musí malé a střední podniky v České republice čelit, což potvrzují i samotní podnikatelé. Většina z nich nepovažuje podnikatelské prostředí v ČR pro malé podniky za příliš příznivé.

Poměrně velkou zkouškou odolnosti bylo pro malé a střední podniky období let 2009-2010. V tomto období téměř celou Evropskou unii (tedy i ČR) zasáhla ekonomická krize a došlo k největším propadům ekonomických ukazatelů. Přestože některé malé a střední podniky musely ukončit svou činnost, MSP si stále drží svou dominantní pozici v rámci celého podnikatelského sektoru, a to jak v ČR, tak v EU.

Je tedy patrné, že i přes určité překážky a problémy je sektor malého a středního podnikání nesmírně důležitý pro celou ekonomiku. Malé a střední podnikání do značné míry ovlivňuje většinu ekonomických ukazatelů a na druhou stranu také ekonomika působí na tento sektor, a to jak v časech ekonomického růstu, tak i stagnace.

Seznam použité literatury

- ABONYI, G. and D.M. SLYKE. Governing on the Edges: Globalization of Production and the Challenge to Public Administration in the Twenty-First Century. *Public administration review* [online]. The American Society for Public Administration, 2010, volume 70, issue Supplement s1, pages s33–s45 [vid. 2013-04-27]. 10.1111/j.1540-6210.2010.02244.x. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6210.2010.02244.x/full>
- Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2013 [vid. 2013-04-11]. Dostupný z: <http://www.info.mfcr.cz/ares/>
- Analýza vývoje ekonomiky ČR a její mezinárodní konkurenceschopnosti za rok 2011* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [vid. 2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument105524.html>
- Businessinfo. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [online]. Businessinfo, 2011. [2013-04-28]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analiza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#!&chapter=13>
- Businessinfo. *Nová ekonomika v nových médiích*. [online]. Businessinfo, 2012. [2012-12-02]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nova-ekonomika-v-novych-mediich-2855.html>
- CZECH TOP 100. *100 nejvýznamnějších firem za rok 2011*. [online]. 2012. [vid. 2012-11-15]. Dostupný z: <http://www.czechtop100.cz/menu/aktualne/vysledky-100-nejvyznamnejsich-firem-za-rok-2011.html>
- Czechinvest. *O Czechinvestu*. [online]. Czechinvest, 1994. [2012-12-10]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>
- ČESKO. Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-513-1991-sb-obchodni-zakonik/>
- ČMRZB. *Kdo jsme*. [online]. Českomoravská záruční a rozvojová banka, 2004. [2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/o-bance/kdo-jsme>

- ČSÚ. *Malé a střední podniky (jejich místo a role v ekonomice)*. [online] Český statistický úřad, 2012 [vid. 2012-11-29]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>.
- EUROPA. *Jak zajistit finance – Česká republika*. [online]. Evropská unie, 2012. [2012-12-10]. Dostupné z: http://europa.eu/youreurope/business/finance-support/access-to-finance/czech-republic/index_cs.htm
- EU SMEs in 2012: at the crossroads, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12* [online]. Rotterdam: Ecorys, 2012 [vid. 2013-04-11]. Dostupný z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm
- EVROPSKÁ KOMISE. Podnikání v EU. *Jednotný evropský trh*. [online]. Evropská komise (zastoupení v ČR), 2012. [vid. 2012-11-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/service/business/art_4918_cs.htm.
- GUINN, A., O. KRATOCHVÍL, I. MATUŠÍKOVÁ. *Podnikatelské prostředí v ČR*. [online]. 2009 [vid. 2012-11-15]. Dostupný z: http://is.vos.cz/pdf_view/povin_literatura/EP/3_rocnik/MAN/doporucena/Podnikatel_ske_prostredi_CR.pdf.
- HAMID, E., *International Entrepreneurship In Small And Medium Size Enterprises: orientation, environment and strategy*. [online]. 1st ed. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2004, s.1 [vid. 2012-11-01]. ISBN 1843761947. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=hhZXzE2FsZoC&printsec=frontcover&dq=small+and+medium+sized+enterprise&hl=cs&sa=X&ei=PDKSUN2DFKLg4QSVqYGQDA&ved=0CEEQ6AEwBjgK>.
- JÁČ, I. P. RYDVALOVÁ, M. ŽIŽKA. *Inovace v malém a středním podnikání*. 1. vyd. Brno: Computer press, 2005. 174s. ISBN 80-251-0853-8.
- Klasifikace ekonomických činností (CZ – NACE)* [online]. Businessinfo, 2013 [vid. 2013-04-08]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/klasifikace-ekonomickych-cinnost-cz-nace-3101.html>.

- Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 - 2020* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [vid. 2013-04-04]. Dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>.
- Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 - 2010* [online]. Český statistický úřad, 2013 [vid. 2013-03-27]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>
- RYDVALOVÁ, P. *Malé a střední podnikání v podmínkách České republiky*. 1.vyd. Liberec: VÚTS, a.s., 2011. s. 12-16. ISBN 978-80-87184-16-5.
- STAŇKOVÁ, A. *Podnikáme úspěšně s malou firmou*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-926-9.
- SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 473 s. ISBN 80-7179-892-4.
- Strukturální fondy. *Operační programy 2007 – 2013*. [online]. Strukturální fondy, 2012. [2012-12-04]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>.
- VEBER, J., J. SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2005. 304 s. ISBN 80-247-1069-2.
- VOJÍK, V. *Specifika podnikání malých a středních podniků v tuzemsku a zahraničí*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-534-2.
- Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2011*, [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2012 [vid. 2012-11-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument105614.html>.
- Živnostenský zákon č.. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-455-1991-sb-o-zivnostenskem-podnikani-zivnostensky-zakon/cast-prvni-hlava-i/>.

Seznam příloh

Příloha A	Základní makroekonomické údaje v ČR.....	87
Příloha B	Přehled ROP a OP přeshraniční spolupráce.....	88
Příloha C	Kategorie EU-27 dle GVA a zaměstnanosti	89

Příloha A Základní makroekonomické údaje v ČR

Tabulka 8 Základní ekonomické ukazatele ČR I

	2010		meziroční procentní změna					
	mld. Kč v běžných cenách	% HDP	1992-2007	2008	2009	2010	2011e	2012f
HDP	3 775,2	100,0	3,1	3,1	-4,7	2,7	1,7	0,7
Soukromá spotřeba	1 899,6	50,3	3,7	2,8	-0,4	0,6	-0,3	0,3
Veřejná spotřeba	808,0	21,4	0,7	1,2	3,8	0,6	1,0	0,3
Hrubá tvorba fixního kapitálu	923,0	24,4	5,3	4,1	-11,5	0,1	1,7	-0,8
Vývoz zboží a služeb	2 561,9	67,9	10,3	4,0	-10,0	16,4	9,8	3,8
Dovoz zboží a služeb	2 441,2	64,7	12,3	2,7	-11,6	16,0	7,7	3,1
Příspěvek růstu HDP	- domácí poptávkou		2,7	-2,5	0,5	0,1	1,7	0,7
	- zásobami		0,3	-0,5	-3,0	1,4	0,1	0,0
	- čistým vývozem		-0,6	0,9	0,8	0,9	1,7	0,6

Pozn. e = odhad, f = předpověď

Zdroj: *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020*, zpracování vlastní

Tabulka 9 Základní makroekonomické ukazatele II

	1992-2007	2008	2009	2010	2011e	2012f
Míra nezaměstnanosti (Eurostat)	6,7	4,4	6,7	7,3	6,8	7,0
Jednotkové náklady práce	-	3,4	2,4	-0,7	1,2	1,5
Reálné jednotkové náklady práce	-	1,5	0,5	1,0	0,4	-0,3
Míra inflace (HICP)	3,9	6,3	0,6	1,2	1,8	2,7
Směnné relace u zboží	-	-1,9	2,9	-2,7	-1,0	0,0
Obchodní bilance zbožím k HDP	-2,8	0,6	2,3	1,3	2,3	2,6
Běžný účet k HDP	-3,2	-2,9	-3,4	-4,4	-3,6	-3,2
Veřejný deficit k HDP	-3,3	-2,2	-5,8	-4,8	-4,1	-3,8
Strukturální deficit k HDP	-	-4,4	-5,6	-4,6	-3,6	-2,9
Veřejný dluh k HDP	11,3	28,7	34,4	37,6	39,9	41,9

Zdroj: *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020*, zpracování vlastní

Příloha B Přehled ROP a OP přeshraniční spolupráce

Přehled regionálních operačních programů:

- ROP NUTS II Severozápad – Karlovarský a Ústecký kraj
- ROP NUTS II Moravskoslezsko – Moravskoslezský kraj
- ROP NUTS II Jihovýchod – Jihomoravský kraj a kraj Vysočina
- ROP NUTS II Severovýchod – Liberecký, Královehradecký a Pardubický kraj
- ROP NUTS II Střední Morava – Olomoucký a Zlínský kraj
- ROP NUTS II Jihozápad – Jihočeský a Plzeňský kraj
- ROP NUTS II Střední Čechy – Středočeský kraj

Přehled operačních programů přeshraniční spolupráce:

- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko
- OP Mezuregionální spolupráce (všechny státy EU, Norsko a Švýcarsko)
- OP Nadnárodní spolupráce (ČR, Rakousko, Polsko, část Německa, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, část Itálie a z nečlenských zemí část Ukrajiny)
- Síťový operační program ESPON 2013 (všechny členské státy, Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Island, kandidátské státy EU)
- Síťový operační program INTERACT II (všechny členské státy)

Příloha C Kategorie EU-27 dle GVA a zaměstnanosti

Tabulka 10: Kategorie členských zemí EU dle reálné přidané hodnoty a zaměstnanosti

	2009	2012
P-P	Německo	Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Irsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko, Velká Británie
P-N	Belgie, Nizozemí	Česká republika, Finsko, Francie, Itálie, Polsko, Slovinsko, Švédsko
N-P	Bulharsko, Velká Británie	-
N-N	Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko	Portugalsko, Řecko

P-P: růst reálné přidané hodnoty i zaměstnanosti

P-N: růst reální přidané hodnoty a pokles zaměstnanosti

N-P: pokles reálné přidané hodnoty a růst zaměstnanosti

N-N: pokles reálné přidané hodnoty i zaměstnanosti

Zdroj: Ecorys, *Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12*, zpracování vlastní